БУХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

Бурят-Монголой ҮНЭН

КПСС-эй Бурят-Монголой обкомой, БМАССР-эй Верховно Советэй, КПСС-эй Улан-Удын горкомой орган.

№ 78 (8604)
АПРЕЛИИН 2
СРЕДА
1958 он

Сэн 20 мүнгэн

СССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ НЭГЭДЭХИ СЕССИ

Национальностьнуудай Советдэ

Манай Эхэ ороной нииислэл хото Москвада СССР-эй Верховно Советэй сесси болохо байна. Тэрэнэй [illegible]дэ депутадууд угаа ехэ [illegible]хэшээтэйгээр хабаадана.

Колхозно байгуулалтые улам саашань хүгжөөхэ, машинно-тракторна станцинуудые хубилгаха тухай нүхэр Н. С. Хрущевой элидхэл Союзай Советэй мартын 29-нэй заседани дээрэ, Национальностьнуудай Советэй мартын 30-най заседани дээрэ зүбшэн хэлсэгдээ. Арадай нүхэд [illegible]нуд зүбшэн хэлсэлгын үедэ бүхы совет арадай хүсэл бодолые мэдүүлэн, хүдөө ажахыда [illegible] амжалта туйлаха, ажалшадые эдеэ хоолой зүйлөөр, промышленностиие хэрэгтэй болохо түүхэй эдээр элбэгээр хангаха зорилгоор Коммунистическэ партиин хараалһан хэмжээ-ябуулгануудые нэгэн дуугаар дэмжээ.

Национальностьнуудай Советэй мартын 31-нэй заседани дээрэ Национальностьнуудай Советэй Түрүүлэгшэ депутат **Я. В. Пейве** түрүүлэгшээр һуугаа. Депутадууд [illegible] айлшадай үни удаан альга ташалгаар угтагдан, нүхэд **Н. А. Булганин, О. В. Куусинен, А. И. Микоян, Н. А. Мухитдинов, Н. С. Хрущев, Н. М. Шверник, Д. С. Коротченко, А. Н. Косыгин** правительственнэ ложонуудта ерэжэ һууна.

Депутат **А. Ф. Диордица** (Молдавска ССР) үгэ хэлэхэдээ, колхозуудые саашадань түргэнөөр хүгжөөн дэбжэхэ зорилгоор партиин хараалһан хэмжээнүүдые республикын ажалшад ехээр һайшааба гэжэ мэдээсээд, хэдэн дурадхал оруулаа. Виноград, сад, огородой эдеэ тарижа ургуулха ажал ехэтэй хүдэлмэриие оньһожоруулхын, халын ташалангай газар элдүүрилхын тулада шэнэ машинануудые ухаалан зохёожо, олоор бүтээн гаргадаг болохо, хүдөө ажахын продукци буйлуулха багашаг предприятинуудые колхозуудта саашадаа баридаг болохо тухай тэрэ һанамжаяа хэлээ.

Депутат **Д. Е. Пионт** (Киргизскэ ССР) заһабарилгын-техническэ станцинуудые шэнэ, нарин һайн зэмсэг тухеэрэлгэнүүдээр хангаха шухала байһан тухай тогтожо хэлэһэн байна.

— Республикымнай колхозуудай гурбанайнь хоёр хуби хабарай тарилгын урда тээ МТС-үүдһээ машинануудые худалдажа абаха гэжэ шиидээ. Тиихэдээ 74 ажахы абаһан машинынгаа сэнгыень бүри мүнөө жэлдэ түлэхөөр хараална,—гэжэ депутат **А. А. Никонов** (Латвийска ССР) хэлээ.—Мэргэжэл ехэтэй механизаторнуудые бэлдэхын тулада хүдөөгэй бүхы дунда һургуулинуудай аха классуудай һурагшадаар хүдөө ажахын орёо нарин машинануудые заабол шудалуулха шухала гэжэ депутат дурадхаа.

—Манай колхоз мүнөө жэлдэ машинануудые худалдажа абаад, үнэ сэнгыень бүри һаяар түлэжэ шадаха байна. Машинын жэжэ заһабарилгын хэрэгтэ өөрын мастерской, мүн тэдэниие хадагалха һарабша, сарай гэхэ мэтые бариха байнабди. Хэһэн хүдэлмэриинь жэшээгээр, шанарыень харалсан механизаторнуудта хүлһыень түлэхэбди,—гэжэ Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой түрүүлэгшэ депутат **Х. Назаров** (Таджикска ССР) мэдээсээ.

МТС-үүдые хубилгаха аргатай болоһон тухай хэлэхэ зуураа, Ставропольска хизаарай колхозуудай бүхы олзо доходые ажахы бүридэ хубаабал үнгэрэгшэ жэлдэ найма шахуу миллион түхэриг болоо гэжэ депутат **Е. С. Кротков** тэмдэглээ.

Депутадууд **Г. С. Давтян** (Армянска ССР), **Э. А. Кербис** (Эстонско ССР), **Е. И. Афанасенко** (РСФСР), **Д. Д. Караев** (Туркменскэ ССР), **С. Г. Батыев** (Татарска АССР), **П. В. Ураев** (Башкирска АССР) мүн лэ үгэ хэлээ.

Тиигээд «Колхозно байгуулалтые улам саашадань хүгжөөхэ, машинно-тракторна станцинуудые хубилгаха тухай» нүхэр Н. С. Хрущевой элидхэлые Национальностьнуудай Советдэ зүбшэн хэлсэлгэ дүүрээ.

Союзай Советэй, Национальностьнуудай Советэй хамтын заседани

СССР-эй Верховно Советэй **Союзай Советэй, Национальностьнуудай Советэй** хамтын заседани мартын 31-дэ үдэрэй гурбан часта Кремлиин Ехэ Ордон соо нээгдээ. Зал соо айлшад олооро сугларaa. Тэдэнэй дунда промышленностьда, хүдөө ажахыда шэнэ юумэ үүсхэгшэд, соёл культурын элитэ ажалшад, партийна, советскэ, профсоюзна, комсомольско хүдэлмэрилэгшэд, Советскэ Армиин, Далайн-Сэрэгэй Флодой түлөөлэгшэд байгаа. Дипломатическа корпусой, советскэ болон хариин хэблэлэй ложонуудта хүн олооро һуулсаа.

Түрүүлэгшын столой саана Союзай Советэй Түрүүлэгшэ депутат **П. Лобанов**, Национальностьнуудай Советэй Түрүүлэгшэ депутат **Я. В. Пейве**, палатануудай түрүүлэгшэнэрэй орлогшонор һууба.

Нүхэд **А. Б. Аристов, Н. И. Беляев, Л. И. Брежнев, Н. А. Булганин, К. Е. Ворошилов, Н. Г. Игнатов, А. И. Кириченко, Ф. Р. Козлов, О. В. Куусинен, А. И. Микоян, Н. А. Мухитдинов, М. А. Суслов, Е. А. Фурцева, Н. С. Хрущев, Н. М. Шверник, П. Н. Поспелов, Д. С. Коротченко, Я. Э. Калнберзин, А. П. Кириленко, А. Н. Косыгин, К. Т. Мазуров, В. П. Мжаванадзе**, СССР-эй Верховно Советэй Президиумэй гэшүүд ложонуудта ерэжэ һууна. Депутадууд, айлшад тэдэниие нэрьесэ альга ташан угтаба.

«Колхозно байгуулалтые улам саашадань хүгжөөхэ, машинно-тракторна станцинуудые хубилгаха тухай» асуудалаар КПСС-эй ЦК-гэй Нэгэдэхи секретарь, СССР-эй Министрнүүдэй Советэй Түрүүлэгшэ нүхэр **Н. С. Хрущев** түгэсхэлэй үгэ хэлээ.

«Колхозно байгуулалтые улам саашадань хүгжөөхэ, машинно-тракторна станцинуудые хубилгаха тухай» Хуулиин проектые Союзай Советэй хуули гаргаха һанамжа дурадхал оруулдаг Комиссиин Түрүүлэгшэ депутат **Д. С. Полянский** [illegible] палатын хуули гаргаха һанамжа дурадхал оруулдаг Комиссинуудай зүгһөө депутадуудай үзэмжэдэ дурадхаба. Энэ Хуулиие Верховно Совет нэгэн дуугаар баталан абаа.

Зүбшэхэ зүйлэйнгөө удаадахи асуудалые—СССР-эй Правительство байгуулха асуудалые сесси хаража үзэбэ.

СССР-эй Министрнүүдэй Советэй Түрүүлэгшэ депутат **Н. С. Хрущев** үгэ үгтөө. СССР-эй Министрнүүдэй Советэй составые сессиин һанамжада дурадхан, тэрэ табяа. Тэрэниень партиин Центральна Комитет һайшааһан байгаа. СССР-эй Правительствые—Советскэ Социалистическэ Республикануудай Союзай Министрнүүдэй Советые Верховно Совет нэгэн дуугаар баталаа.

Тиигээд атомна, водородно зэбсэг туршажа үзэхэеэ болихо тухай асуудалые сесси хаража үзэбэ. Энэ асуудалаар Советскэ правительствын зүгһөө СССР-эй Гадаадын хэрэгүүдэй министр депутат **А. А. Громыко** мэдүүлгэ хээ.

Удаань энэ асуудалаар үгэ хэлэлгэ болоо. Депутадууд **Н. И. Першин, И. В. Курчатов, Г. Е. Буркацкая, Л. М. Леонов** гэгшэд үгэ хэлэхэдээ, атомна, водородно зэбсэг туршажа үзэлгые болюулха тухай СССР-эй Верховно Советэй үүсхэлые дэмжэхыень эб найрамдалда дуратай бүхы үнэн сэхэ хүнүүдые уряалаа.

Советскэ Союз дотор атомна, водородно зэбсэг туршажа үзэлгые болюулха тухай СССР-эй Верховно Советэй Тогтоолой проект Советскэ Союзай эб найрамдалда дуратай гадаадын политика бэелүүлдэг байһые шэнээр гэршэлэн харуулна гэжэ ВЦСПС-эй түрүүлэгшэ депутат **В. В. Гришин** хэлэбэ.

Атомна, водородно зэбсэг туршажа үзэлгые нэгэ талаһаа болюулха тухай Верховно Советэй Тогтоол баталан абахые Союзай Советэй, Национальностьнуудай Советэй гадаадын хэрэгүүдые эрхилхэ Комиссинуудай даалгабаряар депутат **В. В. Гришин** дурадхаа.

Америкын Холбоото Штадуудай конгресстэ, Великобританиин парламентда, бусад оронуудай парламентнуудта ядерна зэбсэг туршажа үзэлгые болюулха тухай СССР-эй Верховно Советэй Хандалга баталан абаха гэжэ дурсагдаһан Комиссинуудай зүгһөө нүхэр Гришин мүн лэ дурадхаба.

Депутат **З. Рахинбабаева** (Узбекскэ ССР) Советскэ Союзай түүхэтэ үүсхэл бүхы арадуудаар дэмжэгдэхэ гэжэ найдахаар байна гээд хэлээ. Германиин Федеративна Республикын бундестагта СССР-эй Верховно Советэй Хандалгын проектые Союзай Советэй, Национальностьнуудай Советэй гадаадын хэрэгүүдые эрхилхэ Комиссинуудай даалгабаряар нүхэр Рахинбабаева соносхоо. Удаань СССР-эй Верховно Советэй Тогтоолой проектые депутат мүн лэ соносхобо. Германиин Федеративна Республикые атомна, ракетнэ буу зэбсэгээр зэбсэгжүүлхэгүйн тулада хамтаараа оролдолго гаргаха уряатайгаар антигитлеровскэ коалицида хабаадаһан гүрэнүүдэй, дэлхэйн хоёрдохи дайнай үедэ гитлеровскэ добтолгодо орожо, хохидоһон оронуудай парламентнуудта СССР-эй Верховно Советэй зүгһөө хандахыень Союзай Советэй, Национальностьнуудай Советэй **Түрүүлэгшэнэртэ** даалгаха гэжэ дурсагдаһан тогтоолой проект соо хэлэгдэнэ.

Советскэ Союз дотор атомна, водородно зэбсэг туршажа үзэлгые нэгэ талаһаа болюулха тухай асуудалаар Тогтоолые Верховно Совет нэгэн дуугаар баталан абаа. Ядерна зэбсэг туршажа үзэлгые болюулха тухай асуудалаар Америкын Холбоото Штадуудай конгресстэ хандалга удаань баталан абтаа. Великобританиин парламентда, дэлхэйн бүхы оронуудай парламентнуудта мүн лэ иимэ удхатай хандалганууд баталан абтаа. Германиин Федеративна Республикын бундестагта хандалга мүн лэ абтаба.

Германиин Федеративна Республикые атомна, ракетнэ буу зэбсэгээр зэбсэгжүүлхэгүйн тулада хамтаараа оролдолго гаргаха уряатайгаар антигитлеровскэ коалицида хабаадаһан гүрэнүүдэй, дэлхэйн хоёрдохи дайнай үедэ гитлеровскэ добтолгодо орожо, хохидоһон оронуудай парламентнуудта хандахыень Союзай Советэй, Национальностьнуудай Советэй Түрүүлэгшэнэртэ даалгаһан Верховно Советэй Тогтоолой сесси баталан абаа.

Зүбшэхэ зүйл дүүрэжэ, СССР-эй табадахи зарлалай Верховно Советэй нэгэдэхи сесси хааһаныень дээрэ соносхогдобо.

(ТАСС).

Нүхэр Н. С. ХРУЩЕВОЙ түгэсхэлэй үгэ

Нүхэд депутадууд!

Колхозно байгуулалтые улам саашань хүгжөөхэ, машинно-тракторна станцинуудые хубилгаха тухай манай партиин Центральна Комитедэй, СССР-эй Министрнүүдэй Советэй дурадхалнуудые арад зомнайшье, мүн арадаймнай түлөөлэгшэд —СССР-эй Верховно Советэй депутадууд сүм һайшааба. **(Альга ташалга).**

Парти, правительствын зохёон хараалһан хэмжээнүүдые бэелүүлхэдэ. хүдөө ажахымнай шэнэ ехээр дэбжэхэ, коммунистическэ общество байгуулха хэрэгтэ ехэ алхам хэгдэхэ юм гэжэ үгэ хэлэһэн депутадууд онсолон тэмдэглээ.

Энэ асуудал зүбшэн хэлсэхэдээ, хараалһан хэмжээ-ябуулгануудые һайшааха гэжэ бүхы депутадууд нэгэн дуугаар дурадхаа. СССР-эй Верховно Совет эдэ дурадхалнуудые ниитэ дээрэнь дэмжэжэ, бүхы совет арадай хүсэл бодолые харуулһан Хуули гаргаха байһаниинь дамжаггүй. **(Нэрьемэ альга ташалга).**

Анхарал хандуулмаар олон тодорхой һанамжа, хүсэлэнгүүдые депутадууд хэлээ. Тэдэниие Хуулидашье, мүн тус асуудалаар абтаха партиин Центральна Комитедэй болон СССР-эй Министрнүүдэй Советэй тогтоолдошье хараада абажа боломоор гэжэ һанагдана. Мүнөө энэ тогтоол зохёогдожо байна, тиигээд абтаха юм.

Бүгэдэарадай зүбшэн хэлсэлгын үедэ ажалшадай хэлэһэн үнэтэ һанамжануудые, мүн депутадуудай дурадхалнуудые, гүрэн түрын ехэ удхашанартай энэ хэмжээ-ябуулгые бодото дээрэнь бэелүүлхэ хүдэлмэри ябуулхадаа республикын, хизаарай, областной болон районно организацинууд мүн лэ хараадаа абаха ёһотой болоно.

Нүхэд депутадууд! Эгээл шухала зарим асуудалнуудта таанадай анхарал үшөө дахин хандуулхыем зүбшөөгыт.

Түбхын түрүүндэ техникэ худалдаха гурим тухай, ямар колхоз техникэ худалдажа абаад, ашаглажа шадахаб, ямарынь шадахагүйб гэһэн асуудалда тогтожо хэлэхэм. Энэ асуудалай голынь гансал экономическа талань бэшэ юм. Тиигэбэшье, олон түрүү колхозууд абаһан техникынгээ түлөө 1—2 жэлэй туршада тоосожо шадаха байна. Энэ ушар тэдэнэй экономикын ехээр хүгжэһэн тухай, эмхидхэл һайнтай байһан тухай, мүн тиимэ колхозуудта мэргэжэлтэдэй, дүй дүршэлтэй хүтэлбэрилэгшэдэй урган хүмүүжэһэн тухай гэршэлнэ. Түрүү колхозууд техникые хэлсээнгүй худалдажа абахаһаа гадна, тэрэнээ аша үрэтэйгөөр хэрэглэжэ, хүдөө ажахын продуктнуудые улам ехээр абадаг болохо тушаа партиин табиһан зорилгые бүри амжалтатайгаар шиидхэхэ байна.

Гэбэшье, дунда зэргын, мүн гээгдэнги колхозууд манда бии гээшэ. Би нэн түрүүн дунда зэргын колхозуудта, дунда шадалтан гэдэгүүдтэ тогтожо хэлэхэ хүсэлэнтэйб. Иимэ колхозууд яаха ёһотой гээшэб? Тэдээндэ техникэ мүнөө худалдаһанай хэрэг бии гү? Экономическа шадалайнгаа зэргээр тэдэнэр техникые түргэнөөр худалдан абажа шадахагүй байна. Гэбэшье, тэдэнэр машинануудые зүбөөр ашаглаха аргатай. Тиимэһээ иимэ колхозуудта техникые удаан саг соо, хоёр-гурбан жэлэй туршада сэнгыень түлэхөөр худалдаа һаа дээрэ гээшэ. Гэбэшье, тэдэнэрэй тоосохо болзорынь табан жэлһээ сааша байха ёһогүй. Үйлэдбэриин хэрэгсэлнүүдэй—газар, машина, хүдэлмэриин хүсэнэй нэгэ гарта—колхознигуудай гарта байдаг болоходонь, дунда зэргын колхозууд түргэнөөр хүгжэхэ аргатай болохо байна. Тэдэнэр ургаса ехээр хуряадаг болохо, хүдөө ажахын продуктнуудые ехээр абадаг болохо, таряа, мяха, һү, хартаабха, огородой эдеэ гүрэндэ улам ехээр худалдадаг боложо, бүхы совет арадай ажабайдалые саашадаа һайжаруулха хэрэгтэ өөрынгөө хубитые оруулжа шадаха байна бшуу.

Экономикынгоо талаар һула, хүсэгүй колхозууд яахаб гэһэн асуудал гарана. Тэдээндэ техникые арендээр гү, али зөөринь болгожо түлөөһэгүйгөөр үгэхэ гэжэ бүгэдэарадай зүбшэн хэлсэлгын үедэ зарим нүхэд дурадхаа. Экономикын талаар һула, хүсэгүй колхозуудта техникые тэдэнэй зөөри болгожо, миинтээр үгэхэ тухай дурадхалые зүб гэжэ мэдэржэ болохогүй гээд би элидхэл соогоо хэлээ һэм. Юундэб гэхэдэ, техникые тэдэндэ миинтээр үгэхэдөө, гүрэн зарим тэды материальна гарзада орохоһоо гадна, техникые миинтээр үгэлгэ гүрэн колхоз хоёрой социалистическэ ёһоор харилсаха гол ёһондо зүришэнэ бшуу. Техникэ миинтээр абаһан колхозууд бусадай үргэмжэдэ байха гэжэ бододог болохо; тиихэдэ үйлэдбэриие хүгжөөхэ талаар колхознигууд ехээр оролдохоёо болихо байна.

Теэд энэ асуудалые яажа шиидхэхэб, шадалгүй колхозуудые яахаб? Иимэ колхозуудые шадаал һаа түргэнөөр дэбжээхэ нэгэл арга байна гээшэ. Зарим колхозууд юундэ мүнөө болотор гээгдэжэ ябанаб гэжэ партийна, советскэ организацинууд шэнжэлжэ үзэхэ ёһотой. Минии һанахада, хүтэлбэриин муу байһан дээрэһээ, эмхидхэлэй хүдэлмэриин хангалтагүйгөөр ябуулагдадаг дээрэһээ эдэ колхозууд гээгдэжэ ябана. Партиин райкомууд, райгүйсэдкомууд, областной организацинууд иимэ колхозуудта ёһотой анхарал үшөөл хандуулнагүй, тэдэниие һайн түрүүлэгшэ, бригадирнуудтай болгохо гэһэн зорилго мүнөө болотор шиидхээдүй. Шадал багатай колхозуудта техникэ худалдаа һаа гү, али мииншье үгөө һаа, энэнь тэдээндэ ямаршье туһа болохогүй. Экономическа шадал багатай колхозуудта түбхын түрүүндэ эмхидхэлэй талаһаань туһаламжа үзүүлхэ хэрэгтэй. Тэдээндэ һайн хүтэлбэрилэгшэдые шэлэн оложо үгэхэ гээшэ гол шухала зорилго болоно. Ямар нэгэн колхоз ехэнхидээ хүтэлбэриин муу дээрэһээл гээгдэдэг байна бшуу.

Мүнөө манда гайхамшагта олон хүн бии болонхой. Тиимэһээ бидэнэр бэлигтэй эмхидхэлшэдые ямаршье колхоздо гансал түрүүлэгшээр бэшэ, харин бригадиршье болгожо эльгээхэ аргатайбди. Хэрбээ гээгдэжэ ябаһан бүхы колхозуудта дүй дүршэлтэй һайн хүтэлбэрилэгшэдые табяа һаамнай, тэдэнэр нэгэ-хоёр жэл соо үйлэдбэрээ дэбжээхэ, экономикынгоо хэмжээе, ниитынгээ ажахые саашадань хүгжөөжэ шадаха байна. Өөһэдөө энээниие бэеэрээ үзэһэн колхозой олон түрүүлэгшэнэр, мүн бусад колхознигуудшье Верховно Советэй депутадуудай дунда бии.

Колхозуудта һайн хүтэлбэрилэгшэдые эльгээхэ гээшэ эгээл зүб зам мүн. Тиимэһээ гээгдэнги колхозуудые оронойнгоо бүхы түрүү колхозуудай хэмжээндэ гаргахын тулада тэдээндээ һайн хүтэлбэрилэгшэдыел эльгээхэ ёһотой болонобди.

Мүн гээгдэнги, дунда зэргын колхозуудые түргэнөөр дэбжээхэ үшөө ямар арга байнаб гэхэдэ, тэдэ колхозуудта түрүү колхоз, совхозуудай дүй дүршэлые шадамар бэрхээр хэрэглэхэ ёһотой. Мүнөө ямар нэгэн райондо түрүү хэдэн колхозуудтай зэргэлжэ гээгдэнги колхозууд али олон бии байдаг. Тэдэнэй эрхэ байдалынь тон адли аад, туйлаһан үрэ дүнгынь ондо ондоо байха юм. Тиигээд иимэ байдал хэдэн жэлэй туршада үзэгдэдэг.

Партиин райкомууд, райгүйсэдкомууд түрүү дүй дүршэл нэбтэрүүлхэ гэжэ оролдоногүй гэжэ хэлэхын аргагүй. Наукын, хүдөө ажахын түрүү шуулэй амжалтануудые хэрэглээл гэжэ районой олон хүтэлбэрилэгшэд уряалдаг. Теэд иимэ юрэнхы уряалнууд байдал хубилгахагүй байна бшуу. Энэ хэрэгтэ гол шухалань юуб гэхэдэ, эмхидхэлэй хүдэлмэри шууд ябуулха, колхоз бүхэндэ тодорхой туһаламжа үзүүлхэ хэрэгтэй. Саашадаа түрүү ажахынуудай дүй дүршэлые бусад колхозуудта нэбтэрүүлхэ хэрэгые шэнээр, ондоогоор эмхидхэхэ хэрэгтэй.

Хүдөө ажахын бүхы һалбаринуудые: таряа, мал ажалай продуктнуудые, үбһэ тэжээл абалгые яажа эршэмтэйгээр ябуулхаб гэжэ хүнүүд тодорхой жэшээ дээрэ һураха ёһотой. Тиихэдээ юрэнхы дүй дүршэл шэнжэлээд лэ дүүрэхэ бэшэ, харин тусхай колхозой, районой тодорхой амжалтануудые, түрүү ажахынуудта хэрэглэгдэдэг бодото хэмжээ-ябуулгануудые шэнжэлхэ шухала. Хэрбээ нэгэ областьдо хабаатай байгаа һаа, областиин хүдөө ажахын бүхы хүдэлмэрилэгшэд тус областиин ямар районой дүй дүршэл бусад районуудта үльгэр жэшээ боложо шадахаар бэ, үйлэдбэриингөө хэмжээе дээшэлүүлхын тулада ямар хэмжээ-ябуулга бэелүүлхэ хэрэгтэйб гэжэ мэдэдэг байха зэргэтэй. Тиихэдэ район бүхэнэй бүхы колхознигууд ямар колхозой дүй дүршэлые райомнай нэбтэрүүлжэ байнаб, түрүү колхозой хэмжээндэ райомнай колхозуудаа хэзээ хүргэхөөр хараалнаб, энэ хэмжээндэ хүрэхын тулада юу хэхэ ёһотойб гэжэ мүн лэ мэдэдэг байха зэргэтэй.

Энэ хэрэгые һайнаар эмхидхэхын тулада, манай хүдэлмэрилэгшэд нэн түрүүн өөһэдөө түрүү дүй дүршэл һайнаар шэнжэлжэ үзэхэ, тиигээд түрүү колхозуудта хэрэглэгдэдэг тусхай хэмжээ-ябуулгануудые ямар нэгэн колхоздо нэбтэрүүлжэ хэрэглэхэдэнь туһа хүргэжэ шадаха байха ёһотой.

Манай орон дотор олон мянган түрүү колхоз бии. Хэрбээ партийна, советскэ организацинууд тэдэнэй дүй дүршэлые зүбөөр хэрэглээ һаань, дүй дүршэлыень бүхы колхозуудта эдэбхитэйгээр нэбтэрүүлээ һаань, энэнь хүдөө ажахын үйлэдбэриие бүри үндэр шатада хүрэтэр дэбжээхэ хэрэгтэ онсо ехэ удхашанартай байха байна.

Олон депутадууд үгэ хэлэхэдээ, хабарай тарилга үнгэргэхэ, хүдөө ажахын хойшолуулагдашагүй бусад хүдэлмэри бэелүүлхэ тушаа асуудалнуудта тогтоо. Энэншье зүб. Мүнөө оронoймнай урда зүгтэ тарилга эхилэнхэй. Һаяар ондоо нютагуудтамнайшье тарилга эхилхэнь. Партиин табиһан зорилгонь эли тодо, араднай тэрэниинь ойлгоно, тиигээд шэн зоригтойгоор, ажалдаа абьяас габьяа гарган хүдэлхэ гэжэ оролдоно.

Хүдөө ажахые саашадаа дэбжээхэ зорилго шиидхэхэ зуураа, таряа, мүн мал ажалай продуктнуудые ехээр абадаг болохо гээшэ гол зорилгомнай гэжэ тоолохо ёһотойбди. Хүдөө ажахыгаа саашадаа улам түргэнөөр хүгжөөжэ, абтадаг мяха, тоһон болон һүнэй хүн бүхэндэ хүртэсын талаар Америкын Холбоото Штадуудые ойрын жэлнүүдтэ хүсэхэ ёһотойбди. Энэл гол шухала зорилгомнай мүн. Хэрбээ үбһэ тэжээл тухай асуудалые сүм шиидхээл һаа, энэ зорилгые дүүргэжэ шадахабди.

Энээнһээ уламжалан, кукуруза, хартаабха, свёкло, элдэб ургамал болон тэжээлэй бусад культурануудые ехээр ургуулдаг болохо гээшэ шухала удхашанартай болоно. Кукуруза, хартаабха, сахарай, мүн тэжээлэй свёкло малаймнай эдихэ гол тэжээл болохо ёһотой.

Кукуруза тухай ехээр хөөрэлдэбэшье, энэ культурые ургуулха түрүү дүй дүршэл хэрэглэжэ, үндэр баян ургаса хуряажа шададаг болохын тулада ехэл багаар оролдонобди гэжэ мэдэрхэ хэрэгтэй.

Кукурузын ехээр ургуулагдажа, элбэг дэлбэг болоходо гансал һүн бүри ехээр абтадаг болохо бэшэ, харин эбэртэ бодо мал, гахайнуудаа кукурузаар хооллуулһанай ашаар мяха абалгамнай нилээд дээшэлхэ юм.

Хэрбээ кукуруза ургуулха хэрэгтэ анхаралтайгаар хандажа, хүсэ шадалаа элсүүлжэ, бүхы бии байһан арга боломжоёо хэрэглэбэл, бидэнэр орон дотороо дунда жэшээгээр 300—400 центнерһээ бага бэшэ кукуруза гектар бүриһөө абажа шадахабди.

Мүн нэгэ иимэ асуудалда тогтожо хэлэхэ хүсэлэнтэйб. Машинно-тракторна станцинуудта бии байһан хэрэглэгдэдэггүй ороодо нилээд бага техникэ мүнөө колхозууд худалдажа абахань гэжэ суглаануудташье, хэблэлдэшье хэлэгдэһэн байна.

Энэ асуудалые тон анхаралтайгаар болгоожо үзэхэ шухала. Үнэхөөрөөшье, колхозуудай машинануудые урданайхинаа ашаа үрэтэйгөөр хэрэглэхэ байһаниинь дамжаггүй. Тиимэһээ зарим үйаарта урданайхинаа бага техникэ хэрэгтэй байха. Энэнь һайн.

Зүгөөр мүнгэн зөөриэ «алмахамнай» гэжэ бодоод, хэлын хараагүй колхозой зарим хүтэлбэрилэгшэд шадаал һаа үгөөн машина худалдажа абаха гэжэ оролдоно.

(Түгэсхэлынь 2-дохи нюурта)

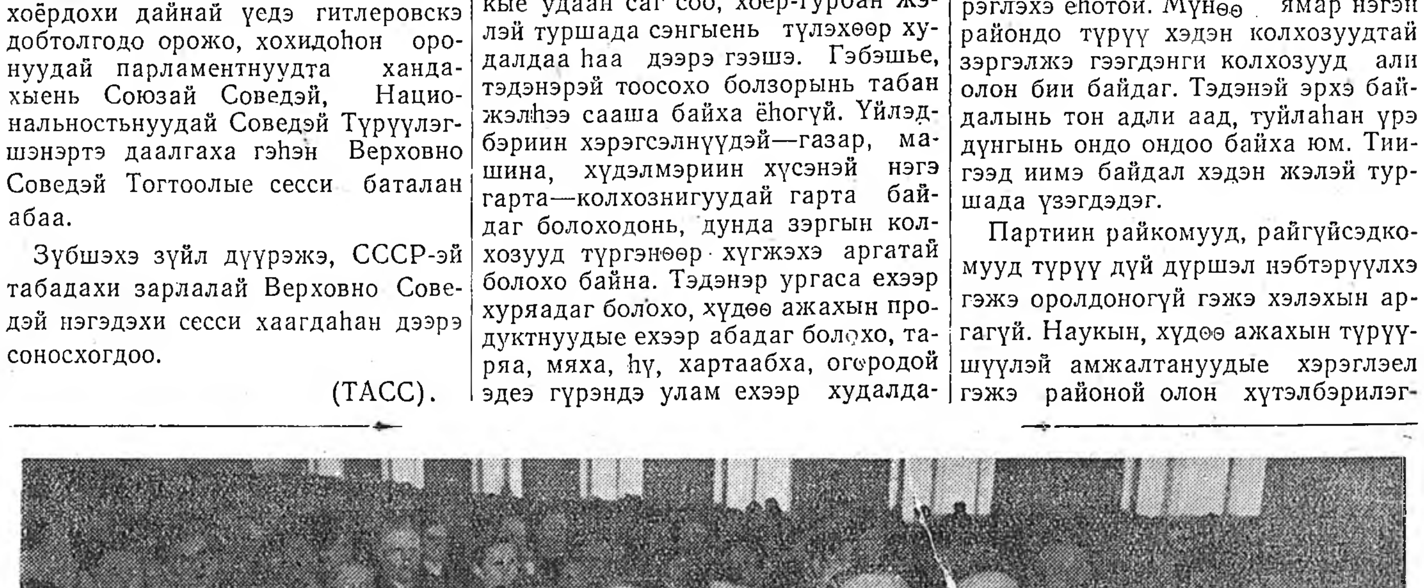

СССР-эй табадахи зарлалай Верховно Советэй нэгэдэхи сесси.
ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Кремлиин Ехэ Ордон соо сессиин заседани боложо байна. [illegible] Бурят-Монголой АССР-һээ СССР-эй Верховно Советдэ һунгагдаһан депутадууд һууна.
Д. Черновой фото.

Нүхэр Н. С. ХРУЩЕВОЙ түгэсхэлэй үгэ

(Түгэсхэл)

болохо байна бшуу. Иимэ ябадал буруу гээшэ.

Хэрбээ зөөреэ алмаха гээд, хэрэгтэй машинаяа колхозой бултынь худалдажа абахагүй болоо һаань, энэнь худөө ажахын худэлмэрие унжагайруулха байна, тиигэжэ ургаса багаар абтаха, продуктнуудые абалга багадаха. Иимэ колхозууд машина худалдажа абангүй алмаһан зөөридөө ороходо хэдэн дахин ехэ ургаса абажа шадангүй һалаха байна бшуу.

Тиимэһээ колхоз бүхэн хэды, ямар машина худалдажа абабал, худөө ажахын бүхы худэлмэрие саг соонь үнгэргэжэ, колхозно үйлэдбэрие эгээл ехээр оньһожоруулха аргатайб гэжэ тухайлхадань районно организацинууд колхозуудта туһалха ёһотой.

Худөө ажахые хүтэлбэрилхэ хэрэг саашадаа һайжаруулха, тусхайлбал, районой хүтэлбэрилгые һайжаруулха гэжэ депутадууд хэлэһэн үгэ соогоо тэмдэглээ. Райгүйсэдкомуудай дэргэдэ инспекторскэ группануудые байгуулжа, тэдээндэ худөө ажахын эрдэмтэй мэргэжэлтэдые оруулха шухала гэжэ үгэ хэлэһэн нүхэдэй олонхинь тэмдэглээ. Мүнөө үедэ энэнь нээрэёшье зүйтэй гээшэ. Колхозуудые хүтэлбэрилхэ хэрэгтэ районно организацинуудай үүргэ бүри дээшэлхэ байна. Инспекторскэ группануудые районуудта байгуулһан ушар колхозой ажабайдалай асуудалнуудые гүнзэгыгөөр шэнжэлэн үзэжэ, бүри һайнаар шиидхэхэдэ туһа болохо байна.

Нийтын ажахын саашадаа хүгжэхэ хараа тухай мүнөө болоһон сессидэ депутадууд хэлээ. Колхозуудта олзо доход хубаахадаа, хубаагдадаггүй фондодо ехэ мүнгэн зөөри оруулдаг болохо, энээниие колхознигуудшье өөһэдөө һайшааха байна гэжэ элидхэл соо хэлэгдэһэн һанамжые тэдэнэр дэмжээ.

Хубаагдадаггүй фондын ехэ болохо тудам колхознигуудай ажабайдалай һайжарһые харуулһан жэшээ колхозой түрүүлэгшэ, депутат Чеховский хэлээ. Хубаагдадаггүй фондын зөөреэр колхоз бэлэн, мүн культурно-ажахуудалай байшангуудые барина, машинануудые худалдажа абана. Энэ колхоздо 250 киловатт хүсэтэй өөрын электростанци бии, колхоздо 110 электромотор худэлнэ. Хоёр клуб, библиотекэ, хилээмэ баридаг газар, ехэ зоной хоёр, мүн үхибүүдэй нэгэ столово бии. Гадна, үтэлһэн колхознигуудай байдаг гэр бии. Колхознигууд тосхоноо шэнээр һаажа бариха гэжэ шиидхээд, мүнөө болбосон түхэлтэй 200 гаран хирпиисэ гэр бараад байна.

Нийтынгээ ажахые ехээр хүгжөөһэн колхозуудта энэ тон һайн үльгэр жэшээ гээшэ.

Нүхэд депутадууд! Колхозно байгуулалтые улам саашань хүгжөөхэ, машинно-тракторна станцинуудые хубилгаха тушаа асуудалнууд манай ажабайдалай олон талыень дайрана. Тиимэһээ мүнөө болоһон сесси дээрэ айхабтар олон дурадхалнууд оруулагдаа. Материально-техническэ хангалга тухай, худөө ажахыда мүнгэн зөөри һомолхо, колхозуудта мүнгэ урьһалха, мүн хэдэн предприятинуудые гансал запасной часть бүтээдэг болгохо, худөө ажахын машина бүтээдэг зарим заводуудай худэлмэрииень ондоо болгохо гэхэ мэтэ олон асуудал депутадууд табяа. СССР-эй Госплан, тусхай министерствонүүд эдэ бүхы асуудалнуудые һайнаар шэнжэлжэ үзөөд, правительствын үзэмжэдэ тусхай дурадхалнуудые оруулха ёһотой болоно.

Нүхэд депутадууд! Манай Совет Эхэ орон агуу ехэ Ленинэй зааһан замаар, коммунизм тээшэ урагшаа найдамтайгаар дабшана. Арадай ажахын үндэһэ һуури болгошо социалистическэ индустри орьёлмо түргөөр хүгжэнэ. Мүн социалистическэ худөө ажахымнай эрид ехээр дэбжээгдэжэ байна. Советскэ наука, соёл культура элитэ ехэ амжалта туйлаа. Коммунистическэ парти арад зонойнгоо зохёон байгуулхы ехэ хүсэ бадаруулһаниинь бүхы дэлхэй мүнөө хаража байна. Түрэл Коммунистическэ партиингаа хүтэлбэри доро совет арад Эхэ оронойнгоо түрүү социалистическэ гүрэн болгоо. Манай гүрэн туйлаһан амжалтануудаар бүхы түрүү хүн түрэлтэн омогорхоно. **(Үни удаан альга ташалга).**

Манай гүрэн — олонациональна гүрэн мүн. Агуу ехэ Ленинэй захяа заабарие хүтэлбэри болгон, Коммунистическэ партимнай СССР-эй арадуудые нэгэн бүлэдэ, ахадүү арадуудай бүлэдэ жагсаан нэгэдхээ. Манай арадуудай хани барисаан хадаа коммунизмын илалтын түлөө тэмсэгшэдэй хүсэнэй эгээл түгэс эшэ үндэһэнүүдэй нэгэниинь мүн. Эгээл һүрэтэ шанга туршалга дабажа гараһан энэ хани барисаа наймнай бүри бэхижэхэ байһаниинь дамжаггүй. Коммунистическэ общество байгуулха гэһэн агуу ехэ уг зорилгоор нэгэдүүлэгдэһэн манай бүхы арадууд Эхэ оронойнгоо һүр хүсые бэхижүүлхэ хэрэгтэ өөрынгөө гайхамшагта хубитые саашадааша оруулха. **(Үни удаан альга ташалга).**

Советскэ Союз агуу ехэ Хитадай Арадай Республикатай хамта, социалистическэ оронуудай бүхы арадуудтай нэгэн хамта эб найрамдалай түлөө, шэнэ дайнай аюулые хүн түрэлтэнһөө зайсуулхын түлөө тэмсэлэй түрүү зэргэдэ ябана. Манай ороной ябуулдаг эб найрамдалта гадаадын политикые бүхы ороной ажалшад халуунаар һайшаана.

Верховно Соведэй сесси парти арад хоёрой бата бэхи нэгэдэлтэй байһые харуулаа. Верховно Соведэй баталан абаха «Колхозно байгуулалтые улам саашань хүгжөөхэ, машинно-тракторна станцинуудые хубилгаха тухай» Хуули коммунизм байгуулгын агуу ехэ түсэб бэелүүлхэ хэрэгтэ шухала алхам боложо үгэхэнь. **(Нэрьемэ, үни удаан альга ташалга).**

Советскэ Союзай Партийно-Правительственнэ делегациин Венгриин Арадай Республикада ошохо тушаа

1957 оной мартда Советскэ Союзда айлшалһан Венгриин Арадай Республикын делегаци Венгридэ айлшалаад ерэхыень Советскэ Союзай Коммунистическэ Партиин, Советскэ Правительствын хүтэлбэрилэгшэдые Венгриин Худэлмэришэнэй Социалистическэ Партиин ЦК-гэй болон Венгриин Арадай Республикын Правительствын зүгһөө уриба гэжэ хэблэлдэ мэдээсэгдээ һэн. КПСС-эй ЦК, СССР-эй Правительство энэ уряалыень хүндэтэй дээрэ хүлеэжэ абаад, Венгриин Арадай Республикада ошожо ерэхыень Партийно-Правительственнэ делегаци иимэ хүнүүдһээ бүридхөө: КПСС-эй ЦК-гэй Нэгэдэхи Секретарь, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Н. С. Хрущев (делегациие толгойлогшо), КПСС-эй ЦК-гэй Президиумэй гэшүүн, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын Нэгэдэхи Орлогшо Ф. Р. Козлов, СССР-эй Гадаадын хэрэгүүдэй министр А. А. Громыко, ВЦСПС-эй Түрүүлэгшэ В. В. Гришин, Украинын КП-гэй Киевскэ обкомой Нэгэдэхи секретарь П. Е. Шелест, КПСС-эй Ленинградай горкомой Хоёрдохи секретарь А. П. Бойкова болон Венгриин Арадай Республикада байдаг СССР-эй Элшэн сайд Е. И. Громов.

Советскэ Союзай Партийно-Правительственнэ делегаци апрелиин 2-то Москваһаа Венгри мордохонь.

КПСС-эй ЦК-һаа, СССР-эй МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДҺЭЭ

Совет гүрэнэй, партиин мэдээжэ ажал-ябуулагша, КПСС-эй Центральна Комитедэй гэшүүн, СССР-эй Верховно Соведэй депутат, СССР-һээ Японда байдаг Онсо, Бүрин эрхэтэ Элшэн сайд, Социалистическэ Ажалай Герой нүхэр Тевосян Иван Федорович үни удаан хүндөөр үбшэлһэнэй һүүлдэ 1958 оной мартын 30-да наһа бараба гэжэ Советскэ Союзай Коммунистическэ Партиин Центральна Комитет, СССР-эй Министрнүүдэй Совет гүнзэгы ехээр шаналан мэдээсэнэ.

КПСС-эй Центральна Комитет **СССР-эй Министрнүүдэй Совет.**

СССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМҺЭЭ

Совет гүрэнэй, партиин мэдээжэ ажал-ябуулагша, КПСС-эй Центральна Комитедэй гэшүүн, СССР-эй Верховно Соведэй депутат, СССР-һээ Японда байдаг Онсо, Бүрин эрхэтэ Элшэн сайд, Социалистическэ Ажалай Герой нүхэр Тевосян Иван Федорович наһа бараба гэжэ СССР-эй Верховно Соведэй Президиум ехээр шаналан мэдээсэнэ.

ЭНЭЭНЭЙ ТҮЛӨӨ ТЭМСЭЕ: 1958 ОНДО ҺҮ ҺААЛГАЯА КОЛХОЗУУДТА ... ПРОЦЕНТ, СОВХОЗУУДТА 51 ПРОЦЕНТ ДЭЭШЭЛҮҮЛХЭ УЯЛГА АБТ...

☆

Һаалишаднай үгэдөө хүрэхэ

Манай хоёрдохи фермын һаалишад Заиграйн аймагай «Красный опытник» колхозой һаалишадай һайшаалта үүсхэлые халуунаар дэмжээд, нёдондонойхитой сасуулхада энэ жэлдэ үнеэн бүриһөө 520 литр һү ехээр һааха уялга абаа.

Бүрдэнэй һаалишад абаһан уялгаяа амжалтатайгаар дүүргэжэ байна. Мүнөө сүүдхэдэө 106 үнеэнһээ 845—860 литр гэхэ гү, али үнеэн бүриһөө 8 литр һүн һаагдана. Түрүү һаалишад: аймсоведэй депутат Нимацу Ванчикова, Дабацу Гармаева, Дулма Жигмытова, Дынсема Улзутуева гэгшэд үнеэн бүриһөө сүүдхэдээ 8—10 литр һү һаана.

Һаалишад ямар аргаар ехэ һү һаанаб гэхэдэ, үнеэдээ һайнаар харууһална, саг сагтань эдеэлүүлжэ нэгэ хэмдэ һаана. Үнеэдээ уяанда байлгажа эдеэлүүлнэ. Үдэртөө хоёр дахин бүлеэн уһаар уһална. Үбһэ тэжээл һайнаар буйлуулагдажа үгтэдэг. Тэжээл буйлуулагша Бабасан Чагдуров һайнаар худэлнэ. Үдэртөө үнеэн бүридэ 3 килограмм үбһэн, 25 килограмм силос, 10 килограмм буйлуулагдаһан һолоомо, 6 килограмм зелёнко эдюулэгдэдэг. Энэнь тэжээлэй 9,5 единицэ болоно.

Һаалишадай дунда социалистическэ мүрысөөн үргэнөөр дэлгэрэнхэй. Арбан үдэрэй, һарын һүүлдэ мүрысөөнэй дүн согсологдоно. Һаалишадай үдэр бүриин, арбан үдэрэй, һарын даабаринууд хүнэй харахаар эли газарта үлгөөтэй байдаг. Совхозой фермэнүүдэй хоорондо дэлгэрһэн мүрысөөндэ үнгэрһэн һарын дүнгөөр манай фермынхид түрүүлжэ, дирекциин, партийна эхин организациин дамжуулгын Улаан тугта хүртэнхэй. Һаалишаднай ойрын үдэрнүүдтэ фермээрээ үнеэн бүриһөө 10 литр һү һааха зорилго табяад худэлжэ байнхай.

Энэ жэлдэ хоёрдохи фермын һаалишад үнеэн бүриһөө 2400 литр һү һааха уялга абаһан байна. Үнинэй һаалишад Дулма Жигмытова, Дулгар Цыдыпылова гэгшэд тус бүридөө 2500 литр һү һааха уялгатай. Манай һаалишад суута шахтёр Н. Мамайн уряае халуунаар дэмжээд, үдэр бүриингөө даабариие үлүүлэн дүүргэжэ, мяха, һү, тоһоной хүн бүхэндэ хүртэсын талаар ойрын жэлнүүдтэ США-е хүсэхын түлөө оролдожо байна.

Ц. Ванчиков, Кяхтын хониной совхозой фермые эрхилэгшэ.

☆ ☆

Ольга шалгарба

Ольга Банзаракцаева 1957 ондо «Эрдэм» колхозой (Зэдэ) һүнэй фермэдэ өөрынгөө дураар ошожо, һаалишан болоһон байгаа. Залуу басаган даалгагдаһан ажалдаа эзэн ёһоор хандажа, түрүү һаалишадай худэлмэриин дүй дүршэл халан абажа эхилээ һэн. Тиин Ольга тэрэл 1957 он соогоо нютагаа үүлтэрэй үнеэн бүриһөө 900 литр һү һаажа, залуушуулай дунда шалгарһан байна.

1958 ондо үнеэн бүриһөө 1800 литр һү һааха уялга абаад, Ольга Банзаракцаева ажаллажа байнхай. Абаһан энэ уялгаяа нэрэтэй солотойгоор дүүргэхын түлөө энэ комсомол басаган шангаар тэмсэнэ. Һүүлэй үедэ үнеэн бүриһөө үдэр соо 8—9 литр һү һаана.

С. Аюшеев.

Яахадаа эндэ һүн багаар һаагданаб, тугалнууд гарзада ороноб

Суулгын «Ошон» колхоз Мухаршэбэрэйнгээ аймаг дотор малаар олон колхозуудай нэгэн юм. Үбэлжэлгын үедэ малынь үбһэ тэжээл элбэгтэйгээр ондо ороно. Гэбэшье, илангаяа һүн багаар һаагдана.

Тээсгэн колхозой 1-дэхи комплексно бригадын һаалиин фермэ дээрэ ерэһэн байгаабди. Эндэ 144 үнеэн, тэрэ тоодо 71 һаамхай үнеэн харууһалагдажа байдаг. Мартын хуушаар фермэ дээрэ сүүдхэ соо 400-гаад литр һүн һаагдажа байна. Энэнь тон бага. Юуб гэхэдэ, үнеэн бүридэ оройдоол 3 литр хүртэхэгүй һү һаана бшуу.

Яахадаа эндэ һүн багаар һаагданаб? Шалтагааниинь олон юм. Зүгөөр үнеэд тэжээлээр дутанагүй. Үбһэн, силос, концентрат, турнепс, һолоомо—булта бии. Теэд байһан тэжээлынь малда шэмэ хоол болохоор хубаарилжа үгтэдэггүй. Үнеэдэй һүнэй гарасые хаража, тэжээлынь хубаарилха ёһотой аад, бодото дээрээ тэрэнь бэелүүлэгдэнэгүй. Үдэшын һаалган болоходо уяанда байһан үнеэдтэ буйлуулагдаһан һолоомо хобоо соонь хэжэ үгтэдэг. Үбһэ, силосынь хашаа соо хаяжа үгтэдэг байна.

Ганса эдеэлүүлгэшье бэшэ, мүн малай харууһалга муу. Үнеэдынь түрэхынгөө урда тээ заабариин ёһоор шэргээгдэнэгүй. Хээлитэй ябаһан үнеэд 1,5—2 һара амархадаа хүшэ шадалаар һайжаржа, һү ехэтэй болодог, бэе бодоор һайн, томорюун тугалнуудые гаргадаг ха юм. Тугалла тугаллатараа һаалгажа байһан үнеэдһээ саашадаа ямар һүн гарахаб даа.

Хайшан гэжэ үнеэдые түрэхынь урда тээ харууһалдаг тухай хэдэн һаалишадтай хөөрэлдэһэн байгаабди. Тиигэхэдэмнай эндэхи олон һаалишад зарим үнеэдээ хаһа соонь шэргээдэггүй байшоо. Мүн колхозой бэшэ фермэнүүдтэ иимэ ушар олоор үзэгдэдэг байна.

— Үнеэдээ түрэхэ болоторынь һаажа байдаг һаалишад энэ фермэдэ үсөөн юм. Бэшэ фермэнүүдтэмнай бүри олон,—гэжэ колхозой зоотехник нүхэр Мижитов хөөрэнэ.

Үнеэдэй харууһа һайжаруулхын, һү ехэтэй болгохын хойноһоо яахадаа тэмсэл хэгдэдэггүй гээшэб, гайхалтай. Энээн тушаа ганса һаалишад зэмэтэй бэшэ. Тэдэндэ болоомоор заабаринууд үгтэнэгүй. Колхозой зоотехник, мүн энэ колхозые даажа абаһан ветеринарна врач һаалишадай һаажа байдаг үнеэдые хаража үзэхэ, ямар сагта шэргээхэ байһыень хэлэхэ, ойлгуулха ёһотой байгаа.

Гадна, олон үнеэд һубайршана. Ганса энэ фермэдэ һаамхай 71 үнеэдэй 6-ниинь хюһаран. Үнеэд отонойнгоо үедэ үрэжүүлэгдэн... үлэшэнэ.

Нарай тугалнуудай харуу... муу. Энэ фермэдэ олон тугал ... заланхай. Мүнөө 7 тугал үбшэлэ... байна. Һайн тугалнууд түрэ... аад, хэды хонохолоороо муудаа... зүдэршэдэг байха юм.

Энэ юунһээ болоноб гэхэдэ, га... һан тугалнуудаа түрүүшын 15-... хоног дотор эхынь һүн дээрэ байл... жа, һаалишадынь тэнжээдэггүй б... на. Һаалишад нарай тугалнуудаа ... хоног дотор харууһалаад, тугалш... та тушаадаг байгаа. Мүнөө тэр... болинхой. Нарай тугалнууд түр... шын үдэрһөө эхилжэ тугалшад... гарта тушаагдана. Тиимэһээ һаал... шад тугалай түлөө харюусанаг... Үнеэдээ түрэтэрынь һаажархё... муу тугалнуудые абахадань, һаал... шан харюусахагүй, харин туг... шан харюусаха болоно гү? Һаал... шад өөһэд өөһэдынгөө тугалнууд... 20 хоног соо эхынь һүөөр байл... жа тэнжээгээд, тугалшадта туш... ха ёһотой гээшэ.

Мүнөө иигээд байхада ямар б... дал үзэгдэнэб? Нарай тугалнууд... гараһан удаань хамтын байра ... оруулжархина. Тугалнуудые эхы... һүн дээрэ байлгажа тэнжээнэг... Мүн ондоошье үнеэнһээ һү асар... уулгахада сээргүй болошонх... Теэд зарим үнеэдэй һүн үдхэн ... һолиг байха бшуу. Тэрэниие нар... тугалнуудта уулгахада таарахагү... доторынь үбдэхэ болохо.

Тугалай байранууд дулаалагд... гүй, хүйтэн, зэнхэгэр. Нарай туг... тус тустаа тусхай таһалгануул ... байха ёһотой байгаа. Тиимэ юу... түхеэрэгдээгүй байна. Байран... дайнь һүүедэг дээрэһээ, тугалну... даараажа, зүдэрнэ. Түлигдэдэгг... байра соо түлжүүлэгдэдэг юм г... лэ иигэжэ байжа таарахагүй бай...

Гадна, малшадай дунда нийтэ-по... литическэ худэлмэри хангалтаг... гөөр ябуулагдана. Малшад сүлөө... сагтаа газетэ, журнал уншаха, ... ци, элидхэл шагнаха аргагүй... Эндэ байһан улаан булангай гэр... һабарилагдаадүй байһаар.

— Һаалишадай дунда хөөр... дөө, элидхэл хэдэггүй гээшэ ... хаана суглардаг юм,—гэжэ бр... гадир нүхэр Норбоевһоо асуу... да:—Энээхэн урда байдаг ай... гэртэ ганса нэгэ сугларагшабди, гэжэ тэрэ харюусаа.

Эдэ бүгэдые колхозой правле... парторганизаци анхаралдаа аба... саашадаа ажалаа бүри һайжару... хын түлөө тэмсэхэ ёһотой.

Т. Гармаев, манай ...

АГИТАТОРТА ТУҺАЛАМЖА

Совет бүлын мүнгэн сан тухай

Капитализмын ороной худэлмэришэнэй бүлын олзо доход тэндэхи бүхы худэлмэришэдэй олоһон олзодол адли ахир бага байдаг. Социализмын орондохи салин хүлһэн бүлын гансал доходһоо бүридэдэг бэшэ, харин үшөө ондоо мүнгэн олзо, жэшээнь, пенси, тэдхэмжэ, стипенди, шан гэхэ мэтэ оролсодог юм.

Бүлын олоһон олзоор юумэ худалдажа абалга юумэнэй сэнгэһээ болодог. Юумэнэй сэнгэй химда хүнгэн байха бүринь элдэб зүйл улам ехээр абтадаг байна. Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агуу ехэ дайнай һүүлээр эдеэ хоолой, үргэн хэрэглэлэй зүйлэй үнэ сэн оло дахин хүнгэрүүлэгдэһэн байха, 1947 онойхидо орходоо мүнөө юумэнэй үнэ сэн 2,3 дахин химда болонхой. Элдэб зүйлэй эд бараанай үнэ сэн манай орондо ходо химдаруулагдажа байдаг. 1957 оной эсэстэ гахайн мяханай, нугаһа, галуунай мяханай үнэ сэн химдаруулагдаа һэн. Хэһэг хэһэгээрээ худалдагдадаг хилээмэ талханай үнэ сэн 1958 оной январиин 2-һоо химдарха тээшээ тэгшэрүүлэгдээ. Зарим түхэлэй телевизор болон фотоаппарадай үнэ сэн химдаруулагдаа. Һүүлэй хоёрхон жэлэй туршада соо юумэнэй үнэ сэнгые химдаруулһанай ашаар арад зон 5 миллиард үлүүтэй түхэригэй ашагта хүртөө.

Совет хүнэй бүлын мүнгэн санда гүрэнэй элдэб янзын тэдхэмжэ, туһаламжа ехэ нэмэри болодог байна.

Ямар нэмэлтэ тэдхэмжэ, туһаламжа үгтэнэб? Нэгэдэхеэр, хүн зондо мүнгэн туһаламжа (пенси, хүнэй үбдэхэдэ үгтэдэг мүнгэн, үбгэнгүй эхэнэртэ, мүн олон үхибүүдтэй эхэнэртэ, нарайлха ябахадань, түрэхэдэнь үгтэдэг мүнгэн, предприятиин фондһоо, профсоюзай зөөриһөө түлэгдэдэг мүнгэн, ухаалан зохёоһоной, уралан нарижуулһанай түлөө үгтэдэг шан мэтэ) үгтэдэг, мүн гүрэнэй мүнгэн һомололгоор санаторинуудта, амаралтын байшангуудта амарха, пионерэй лагерьнуудта, хүүгэдэй сад, яслинуудта үхибүүдые байлгаха гэхэ мэтэ.

Гадна түлөөһэгүйгөөр аргалуулха, һургуулида, техникумдэ, дээдэ һургуулида түлөөһэгүйгөөр һураха, гэр байрада зорюулжа гүрэнэй гаргадаг гаргаша, худэлмэрилэгшэдэй мэргэжэл дээшэлүүлхын тула предприятинуудай гаргадаг гаргаша болоно.

Парти, правительствомнай партиин XX съездын шиидхэбэриие дүүргэлтэ болгон, ажалшадай байдал улам һайжаруулхын тулада саг үргэлжэ хэмжээ абажа байдаг. Жэшээнь, 1958 оной январиин 1-һээ бүлэ багатай хүнүүдһээ абтадаг налог болюулагдаа.

Бага хүлһэ абадаг хүнүүдэй салин ехэ болгоһоной, пенси ехэ болгоһоной, урьһаламжа захихаяа болиһоной ашаар арад зомнай 1955 онойхиһоо 41 миллиард түхэригөөр дээшэ олзо 1957 ондо, 60 гаран миллиардаар дээшээ хэмжээтэй олзо 1958 ондо абаха юм.

Манай ороной хүн зоной абадаг эдэ мэтын тэдхэмжэ, туһаламжые мүнгэндэ оруулжа бодоод, энээн дээрэнь худэлмэришэдэй, албахаагшадай салин, колхознигуудай олзо доход нэмэбэл, тус тус бүлын олзо элеэр харагдаха болоно.

Яслида гү, али хүүгэдэй садта нэгэ үхибүү һара соо байлгахын тула гүрэмнай 500—600 түхэриг гаргашалдаг, нэгэ хүниие дээдэ һургуулида һургахын тула, стипенди оруулангүйгөөр, һара соо 750—1000 түхэриг, нэгэ хүниие больницада сүүдхэ соо байлгахын тула 50 түхэриг гаргашалха хэрэгтэй болодог байна. Гүрэнэй иимэ гаргашань хүнэй салинтай ямаршье хабаагүй юм. Тиимэһээ, салин багатай худэлмэришэд, албахаагшадта ехэ удхашанартай. Жэшээнь, һарадаа 500 түхэриг салин абадаг эхэнэрэй үхибүүн түлөөһэгүйгөөр яслида байхадаа, тэрэнэй салиндань ехэ нэмэри болохо байна ха юм. Түлөөһэгүйгөөр аргалуулха гээшэмнай баһал тиимэ туһатай.

Бүлын олзоһоо эдеэ хоолдо гаргашалагдадаг хубинь ажаһуудалай хэм хэмжээе элеэр харуулдаг байна. Энэ хубиин ехэ байха тума хүнэй ажаһуудал хүндэ байдаг гээшэ. Революциин урда тээхи Россида эдеэ хоолой зүйл худалдажа абахадаа худэлмэришэ хүн олзынгоо 70 процентые гаргашалдаг байгаа. Мүнөө совет худэлмэришэнэй иимэ гаргашань 40 процент хүрэтэрөө хүнгэрэнхэй.

ГЭР БАЙРЫН ГАРГАША

Революциин урда тээхи Россин худэлмэришэд гэр байрын түлөөһэндэ салингайнгаа 20 процентые үгэхэ баатай болодог һэн. Мүнөө капиталай гүрэнүүдтэ байрын түлбэри үшөө ехэ болоод, улам хүндэржэл байдаг. 1949—1955 онуудта Францинн дотор байрын түлөөһэн хори дахин, Америкэдэ —30 процентээр хүндэрөө.

Советскэ Союзай худэлмэришэд байрын бодото гаргашын арбанай нэгэ хубиһаа дүрбэнэй нэгэ хуби хүрэтэр түлэдэг, бэшыень гүрэн даажа абадаг. Байрын түлөөһэндэ худэлмэришэд салингайнгаа 5—6 процентые гаргашалдаг байна. Энэнь бүлын олзын тон бага хуби болоно.

Нэгэ иимэ тоо баримта абаад үзээебди. 1955 оной нормын ёһоор шэнэ гэр барихада, дүрбэлжэн метр талмай бүхэн хоёр мянган түхэригтэ болоно (1956 ондо - 1700 түхэригтэ байгаа). 40 жэл болоод иимэ гэрые шэнээр заһабарилба гэе. Дүрбэлжэн метрын заһабарилгада жэл соо 50 түхэриг гү, али һара соо 4 түхэриг тухай гаргашалагдаха болоно. Гэрые түлилгэтэй, ашаглалгатай холбоотой гаргаша энээндэ оруулагданагүй. Худэлмэришэд байрын гэрэй дүрбэлжэн метр бүридэ 70 мүнгэнһөө 1 түхэриг 32 мүнгэн хүрэтэр түлэдэг, бэшыень гүрэн даажа абадаг байна.

Совет бүлын иимэ олзые (гэхэ гү, али байрын талаар гүрэнэй даажа абадаг гаргашые) хараадаа абангүй байхын аргагүй. Илангаяа Совет гүрэнэй, мүн хариин оронуудай худэлмэришэдэй ажаһуудалые зэргэшүүлэн хараха болоо һаа, тиимэ жэшээ зайлашагүй хэрэгтэй болохо. Капиталай оронуудтахи худэлмэришэдэй байрын түлбэри бүлын бүхы гаргашын 20—25, заримандаа 30 гаран процент болодог байна.

Энээнтэй дашарамдан иимэ асуудал: капиталай оронуудтахи худэлмэришэдэй байрын түлбэри иимэ ехэ хадаа байрань хэмгүй уужам гээшэ гү гэһэн асуудал гаража болохо. Тиимэ бэшэ. Индустриин тон үсөөхэн худэлмэришэд лэ ехэ байратай байжа магад. Харин олонхи худэлмэришэд газар дорохи хүнды хүнхи соогуур байрладаг байна. Энэ асуудал хариин хэблэлэй хуудаһануудһаа һаладаггүй. Хуушанай Россидахи худэлмэришэдэй байдал тухай хэлэхэ болоо һаа, тэрэ үедэхи индустриин худэлмэришэд хадаа совет худэлмэришэнэйхиһөө оло дахин муу байрада байдаг бэлэй.

Городуудта гэр байра барилгын улам үргэдхэгдэжэ байһые гансахан тоо дээрэһээ хаража болохогүй. Городууд, город түхэлэй тосхонуудаар 1913 ондо 180 миллион дүрбэлжэн метр талмайтай гэр байра байбал, 1956 он хүрэтэр 668 миллион дүрбэлжэн метр талмайтай гэр байра баригдаа. Манай орон соохи городуудай хүн зон 1913 ондо 28,1 миллион хүн байһан аад, 1956 ондо (апрель) 87 миллион хүн болоо. 1913 ондо городой хүн бүхэндэ 6,4 дүрбэлжэн метр талмай хүртэдэг байһан аад, 1956 ондо (хүн зоной 4 дахин шахуу нэмэбэшье) 7,7 дүрбэлжэн метр талмай хүртэдэг болоо. Урданай хуушан байрануудай өөдэгүй тулюурхан байһые хара... абалсаха хэрэгтэй. Урдын мэдээ... ёһоор, худэлмэришэнэй бүлэ бүри... дунда жэшээгээр 2,5 дүрбэлж... метр байра хүртэдэг байгаа.

3578 хүнтэй 251 байрые шэнжэ... үзэһэн доктор Козловскиин ме... риалай тунхаглагдахатай хам... В. И. Ленин 1913 ондо тэрэ үе... оромгүй уйтан, муу байранууд ту... иигэжэ бэшэһэн юм:... «харан... шиигтэй таһалганууд, эхүүн ... агаартай, муухай. ханза дээрэ, ... зарта унтадаг аргагүй уйтан... наарань хулпаа низа дараһан, ... гүй муухай байна даа».

Гэр байрын асуудал мүнөөшье ... сэд шиидхэгдээгүй байһаар, тиигэ... шье ойрын сагта шиидхэхэ хэмжэ... нүүдэй абтажа байһаниинь эли... 1957 ондо гүрэнэй зөөреэр, туһала... жаар 48 миллион дүрбэлжэн ме... талмайтай гэр байра баригдаа. Г... байрын дутагдалые ойрын 10-... жэлэй туршада усадхаха зори... КПСС-эй ЦК, Советскэ правитель... ство нёдондо табиһан байна.

«Агитатор» журналһаа абтаба.

...еспубликын медицинскэ эдэбхитэдэй зублөөн

...спубликын медицинскэ эдэбхи... зублөөн һаяхан Улан-Удэдэ ...бэ. Элүүрые хамгаалха эмхи ...гануудай хүдэлмэриин 1957 ...дүн, 1958 ондо дүүргэгдэхэ зо... тухай БМАССР-эй Элүүрые ...алха министр **В. Р. Боянова** ...эл хэһэн байна.

Үнгэрэгшэ жэлдэ манай орон ... гайхамшаг илалтанууд туй...аа,—гэжэ элидхэлшэ хэлэбэ.— ... ажахын, промышленностиин ...һан амжалтанууд арад зоной ... байдалай, соёл болбосоро... хэмжээе бүри дээшэлүүлхэ арга ... КПСС-эй ЦК-гэй январиин ...умэй шиидхэбэринүүдые бэе... манай республикын хүдөө ...ын хүдэлмэрилэгшэд һү, мяха, ...абалгаар нёдондо ехэхэн ам... туйлаа. Арад зоной культур... һайнаар хангагдадаг бо... Эмнэлгэн-аргалалгын эмхи зур...удай олошорһоной, медицин... хүдэлмэриин шанарай дээшэл... ашаар элүүрые хамгаалха хэ... республика дотор һайжараа. ... дүрбэн жэл соо үбшэнтэ... байлгажа эмшэлхэ 835 һуу... шэнээр бии болгогдоһон, ...уудта дүрбэн больница нээг... хүдөөдэ 23 участково боль... 90 гаран фельдшерскэ ... нарайлалгын гэр баригдаһан ...

...д зоной элүүрые хамгаалха ...э манай орон дотор ехэ мүнгэн ... һомологдоно. Үнгэрһэн жэлэй ...да элүүрые хамгаалгын бюд... миллион түхэригөөр нэмэжэ, ...ндо 106,8 миллион болоо. Му... манайда 711 эмнэлгын-профи...ческа, үхибүүдэй эмхи зургаа... хүдэлмэрилнэ.

...гша оной мартын 3—4-дэ ...ада болоһон Россин Федера... элүүрые хамгаалдаг хүдэлмэ...шэдэй зублөөн тухайда элид... тодорхойгоор хэлээ. Үхибүү... элүүрые хамгаалха, хүн зоной ...алгые, тэрээнһээ боложо наһа ...ые улам үсөөрүүлхэ, город, ...уудта ариг сэбэрые сахилга ...рүүлхэ асуудалнууд энэ зуб... хэлсэгдэһэн байна. Энээн ... республикын медицинын ху...рилэгшэдэй үнгэрэгшэ жэлдэ ... юумэ хэһэн тухайда, Кабан... Прибайкальска, Баргажанай, ...ын, Ахын аймагуудта, Улан... Городок городуудта элүүрые ...алгын зарим тэды һайжарһан ... элидхэлшэ тэмдэглээ.

...элгын-профилактическа эмхи ...нуудые, үхибүүдэй яслинуу... бариха түсэб, республиканска больницын хирургиин корпусһоо ..., 1957 ондо дүүргэгдэбэ гэ... нүхэр Боянова хэлэбэ. Үбшэн... байлгажа эмшэлхэ 105 койко ... болгогдоо, участково 4 больни... фельдшерскэ 15 пункт, үхибүү... ясли, аптекэ гэхэ мэтэ ...

...эрэгшэ жэл зарим аймагуудта ...уудай хүсөөр, мүнгөөр эмнэл... үхибүүдэй эмхи зургаанууд ба...һан байна. Кударын аймагай ...овай нэрэмжэтэ колхоздо уча... больница, Закаменай айма... Ленинэй нэрэмжэтэ колхоздо ...үдэй ясли, Ториин аймагай ...н Бургалтай» колхоздо нарай... гэр гэхэ мэтэ баригдажа ту...һан байна. Энэ талаар ... аймагай элүүрые хамгаалха ... (даагшань байһан нүхэр Будаев) нёдондо хэһэн хүдэлмэриие илангаяа тэмдэглэмээр.

Мүнөө жэлдэ республикын түб больницын хирургиин корпус, Городок городто туберкулёз аргалха диспансер, Зэдэ станцида, Яруунын аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ колхоздо участково больницанууд баригдаха юм. Мүнөө бии байгаа больницануудта үбшэнтэнэй байрлажа аргалуулха һууринууд нэмээгдэхэ, үхибүүдэй шэнэ яслинууд, фельдшерскэ, врачебнэ пунктнууд баригдаха болоно.

Санитарна хүдэлмэри арад зоной дунда урда урдынхиһаа үргэнөөр ябуулагдадаг болоо. Лекци, хөөрэлдөөн колхозуудай фермэ, отарануудта һонирхолтойгоор, харуулан ойлгуулха зүйлнүүдые хэрэглэжэ байгаад үнгэргэгдэнэ, санитарна бюллетень гаргагдана, радио-журналнууд эмхидхэгдэнэ.

Элүүрые хамгаалха министерствын мэдэлэй 655 врач, медицинын дунда эрдэмтэй 2946 хүн 207 провизор болон формацевт манай республика дотор ажаллана. Энэмнай түсэбөөр хараалагдаһан врачуудай ойродоо 60 процентнь болоно. Олонхи врачууд, бусад хүдэлмэрилэгшэд дааһан ажалдаа үнэн сэхээр хандана.

Арадай элүүрые хамгаалха хэрэгтэ зарим амжалтануудай туйлагдахын хажуугаар дутагдалнууд үшөөл олохон байна гэжэ нүхэр Боянова тэмдэглэбэ. Эдэнээ усадхахын тула элүүрые хамгаалха нютагай эмхи зургаанууд, министерство үүсхэл оролдолго гарганагүй, тодорхой хэмжээ абанагүй, арга боломжоёо хүсэд хэрэглэнэгүй. Хүдэлмэреэ мууса ябуулдаг аймагуудай зарим таһагуудые, больницануудые, ажалдаа хайша хэрэгээр хандадаг зарим врачуудые элидхэлшэ шүүмжэлээ.

— Мүнөө жэлдэ советскэ медицинын 40 жэлэй ой гүйсэхэнь. Энэ үдэрые ажалай эрхим бэлэгтэйгээр угтахань дамжаггүй,—гээд нүхэр Боянова элидхэлээ дүүргэбэ.

Һүүлээрнь үгэ хэлэлгэн болоо. Элүүрые хамгаалгын һайжарһанай ашаар трахомо үбшэн һүүлэй жэлнүүдтэ үндэһөөрөө үгы болгогдожо байнхай. Мүн нюдэнэй туберкулёз — аюултай үбшэн. Энээнһээ шалтагаалан хүнүүд, илангаяа залуушуул хараса муутай болодог. Нюдэнэй элдэб үбшэнүүдһээ хүнүүдые аршалхын тула медицинын хүдэлмэрилэгшэд оролдохо зэргэтэй. Республикадамнай нюдэнэй врачууд дуталдана. Тиимэһээ тэдэниие бэлдэхэ хэрэгтэ анхарал хандуулхаар болоо,—гэжэ республикын трахоматозно диспансерай главна врач **Е. М. Никифорова** хэлэбэ.

— Онохой тосхондо 15 мянган хүн ажаһуудаг. Тэндэхи бишыхан больница хүн зоной эрилтэ хүсэд ханганагүй. Тэндэ томо больница бариха хэрэгтэй. Мүн аймагайнь центртэ шэнэ больница баригдажа байһанаа болишоо. Ямар шалтагаанһаа тиигэбэб гэжэ «Забайкаллес» комбинадһаа асуултай,—гэжэ Заиграйн аймагай санэпидстанциин главна врач **Г. А. Петров** тэмдэглэбэ.

— Хүдөөгэй медицинын зарим хүдэлмэрилэгшэд мэргэжэлээ дээшэлүүлхын тула оролдоногүй,—гэжэ республикын түб больницын главна врач **М. О. Петушинов** хэлэбэ.—Энэ юун дээрэһээ харагданаб гэхэдэ, аймагай больницануудта аргалагдахаар, хүнгөөр үбшэлһэн хүнүүд республикын түб больницада эльгээгдэнэ, зариманайнь үбшэн тодоруулагдаагүй ерэнэ.

Бичурын больницын главна врач **Ф. И. Суворова** үгэ абаад:

— Манай аймагта 26 мянган хүн ажаһуудаг. 1957 оной май һара хүрэтэр манайда миил 3 врач хүдэлдэг байгаа. Август һарада эльгээгдэһэн залуу врачуудай хоёрынь уданшьегүй республикын түб больницада 4 һарын стажировко гарахаар эльгээгдээ һэн. Һаяхан институт дүүргэһэн врачуудые тиишэ эльгээһэнэй хэрэг байгаа гү?—гэбэ.

—Мухаршэбэрэй аймаг дотор санитарна асуудалнуудта хайша хэрэгээр хандана. Санитарна хэмжээ-ябуулгын дүүргэгдээгүй байһанда медицинын хүдэлмэрилэгшэдһээ гадна, нютагай хүтэлбэрилэгшэд зэмэтэй,—гэжэ аймагай санэпидстанциин главна врач **М. И. Яковлева** хэлэбэ.—Аймгүйсэдком, сомсоведууд энээн тушаа элдэб шиидхэбэри гаргабашье, дүүргэлтыень хинан шалгадаггүй байна.

Малшадай һуудал байдалай эрилтэнүүд гүйсэд хангагданагүй. Жэшээлхэдэ, «Коммунизм» колхоз миллион гаран түхэригэй олзо доходтой аад, фермэ дээрээ бани барюулха мүнгэн зөөри табинагүй. Харин малшад 2—3 һарын туршада бэеэ угааха аргагүйдэнэ. Колхозой түрүүлэгшэ нүхэр Ерофеев энээндэ анхаралаа хандуулнагүй.

— Невропатолог, нюдэнэй врач гэхэ мэтэ мэргэжэлтэд республика доторнай дуталдана, ерэһэн залуу врачуудай һуудал байдалай эрилтын дутамагаар хангагдадаг дээрэһээ тэдэнэр бусашана,—гэжэ Улан-Удэ городой элүүрые хамгаалха таһагые даагша **Д. Д. Васюткин** хэлэбэ.

— Аймагуудай элүүрые хамгаалгын таһагуудые даадаг зарим нүхэд санитарно-эпидемиологическа станцинуудай хүдэлмэридэ анхаралаа хандуулдаггүй, гэр байра заһабарилха хэрэгтэнь мүнгэ һомолжо үгэдэггүй,— гэжэ республикын санэпидстанциин главна врач **О. А. Котух** хэлэбэ.

Санитарна врачуудые хэнһээшье һурангүйгөөр ондоо ажалда оруулдаг ушар үзэгдэнэ. Жэшээлхэдэ, Сэлэнгын аймагай элүүрые хамгаалгын таһагые даагша нүхэр Батороев бруцеллёзой врач байһан өөрынгөө һамгые болюулаад, дотор үбшэнэй врач болгожо томилоо. Бруцеллёз үбшэнэй таранги Сэлэнгын аймагые тиимэ врачгүй болгохо гээшэ гэмтэ хэрэг бэшэ аал?

Областиин медицинын хүдэлмэрилэгшэдэй профсоюзай комитедэй түрүүлэгшэ **М. В. Лединев**, Иволгын аймагай больницые даагша **О. М. Бутуханова**, республикын түб больницын рентген таһагые даагша **В. И. Ковшарова**, БМАССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшо **Р. С. Сафронов** болон бусад хэдэн хүн үгэ хэлээ.

Зублөөндэ хабаадагшад тусхай шиидхэбэри баталан абаба.

НYХЭД НАЙМААЛАГШАД! АЖАЛШАДАЙ ЭРИЛТЭ, ГYЙЛТАНУУДТА АНХАРАЛТАЙГААР ХАНДАГТЫ!

☆ ☆

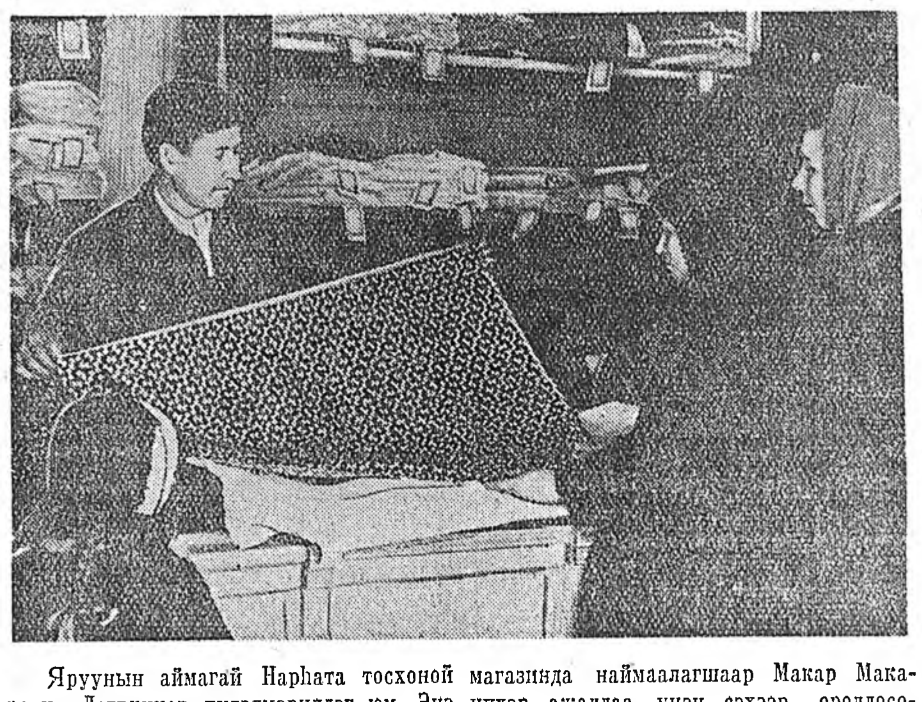

Яруунын аймагай Нарһата тосхоной магазинда наймаалагшаар Макар Макарович Летвинцев хүдэлмэрилдэг юм. Энэ нүхэр ажалдаа үнэн сэхээр, оролдосотойгоор хандадаг. Магазин соонь эд бараан аятай зохидоор табяатай, тэндэнь ходо ариг сэбэр байдаг юм. Нютагайнгаа зондо хүндэтэй наймаалагша Макар Макарович ажалшадай эрилтэ, гүйлтада анхаралтайгаар хандадаг, хэрэгтэй юумыень зубөөр үгэдэг заншалтай.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: нүхэр Летвинцев худалдан абагшадтаа хэрэгтэй бүдыень үгэжэ байна.

Н. Дамбаевай фото.

Түрүүшүүлэй оролдосоор туйлагдаа

Улан-Удэ городой эдеэ хоолой 7-дохи магазинда ахалагша наймаалагшаар Мария Семёновна Перепанова хүдэлмэрилдэг юм. Нүхэр Перепанова энэ магазинда ойройдоол табан жэл соо хүдэлмэрилжэ байха зуураа, наймаалгын талаар горьтой дүй дүршэлтэй болонхой. Урин налгай наймаалагша худалдан абагшадай эрилтые һайса хангахын тула оролдохоһоо гадна, эдеэ хоолойнгоо шанарые, тэрэнээ хадагалха гуримые һайнаар мэдэдэг.

Үнгэрэгшэ жэлдэ эрхим һайнаар ажаллаһанайнгаа түлөө наймаалагша Мария Семеновна Перепанова РСФСР-эй Худалдаа наймаанай министерствын Хүндэлэлэй грамотаар шагнагданхай.

Перепановагай жэшээгээр ажаллажа байдаг наймаалагша Вера Климентьева 1957 ондо һайн амжалта туйлаһанайнгаа түлөө «Эрхим наймаалагша» гэһэн нэрэ зэргэ олоһон, хүндэлэлэй самбарта бэшэгдэнхэй юм.

Түрүү наймаалагшадайнгаа һайнаар ажаллажа, эдэбхитэйгээр мүрысэһэнэйнь ашаар манай магазин урда жэлэйнгээ түсэбые үлүүлэн дүүргээ һэн. Түсэбһөө гадуур 380 мянган түхэригэй эдеэ хоол худалдагдаһан, 26 мянган түхэригэй зөөри алмагдаһан, 1956 онойхидо орходоо нэгэ миллион 200 мянган түхэригөөр ехэ юумэн наймаалагдаһан байна.

Арад зонойнгоо эрилтые хараадаа абажа, эдеэ хоолой элдэб зүйлнүүдые наймаалжа эхилэнхэйбди. Тарбагатайн, Иволгын аймагуудай эдеэ хоол буйлуулдаг комбинадта буйлуулагдаһан сагаан тоһо, хурууд, тараг, сүсэгы худалдагдадаг. Республикымнай хүдөө нютагуудта буйлуулагдаһан эдэ мэтын эдеэ хоолой зүйлнүүд ондоо тээһээ асарагдаһан зүйлнүүдтэ орходоо нилээд химда байдаг. Хойшодоо эдеэ хоолой зүйлнүүдые бүри ехээр наймаалхабди.

И. Бичигов, Улан-Удын эдеэ хоолой 7-дохи магазинай директор.

Ажалшадай эрилтэдэ анхарнагүй

Республикымнай холын нютагуудай нэгэн болохо Курумканай аймагай худалдаа наймаанай хүдэлмэрилэгшэд үнгэрһэн жэлдэ эмхитэй һайнаар хүдэлмэрилөө. Нэрлэн хэлэхэдэ, Мүргэнэй сельпогой наймаалагшад 1957 оной түсэбые 109,5 процентээр дүүргээ. Тиигэжэ түсэбэй ёһоор 7 миллион 550 мянган түхэригэй эд бараан худалдагдаха байһан аад, 8 миллион 266 мянга 800 түхэригэй эд бараан наймаалагдаа.

Хүдөөгэй магазинуудай наймаалагшад: Гомбоева, Аранзаева, Иванова эд бараанай эрьесын түсэбые болзор соонь дүүргэжэ байхаһаа гадна, худалдан абагшадай эрилтые һайса хангахын түлөө оролдожо байдаг. Эдеэ хоолой 1-дэхи, 2-дохи магазинай наймаалагшад Массовер, Ефимова, Шагаева гэгшэд худалдан абагшадай зүгһөө һайшаал, магтаалда хүртэдэг.

Шадамар бэрхэ наймаалагшадай байхын хажуугаар Курумканай аймпотребсоюзда дутуу дунданууд бии. Зарим магазинуудта нилээд ехэ мүнгэнэй элдэб консервэ миин хэбтэжэ байна. Нарин сэмбэ, диагональ, малестин бүдүүд юундэ худалдагданагүйб гэжэ аймпотребсоюзай правлениһээ аймагай ажалшад асууһаар үнинэй. Таатай зохид стол, стул, хубсаһа хадагалха шкаф, буфет гэхэ мэтын гэрэй хэрэглэмжэнүүдые Курумкандаа хэдэг болыт гэһэншье эрилтэ табигдадаг. Теэд арад зоной эрилтэ хэзээ хангагдаха юм, мэдэгдэнэгүй.

Е. Цыренова.

☆

ОРОЛДОСОТОЙ НАЙМААЛАГША

Бичурын аймпотребсоюзай Еланай сельпогой хүдөөгэй магазинда наймаалагшаар Доржима Цыреновна Итыгилова үнинэй ажаллажа байна. Доржима Итыгилова ажалай нилээд ехэ дүй дүршэлтэй болонхой юм.

Энэ наймаалагша арад зоной эрилтые хараадаа абажа, тэдэнэй ехээр хэрэглэдэг эд бараа, эдеэ хоолой зүйлнүүдые худалдаанда таһалгаряагүй байлгахын тула оролдожо байдаг. Еланай магазинда ажалшадай эрилтые бэшэхэ тусхай дэбтэр бии болгогдонхой. Тэрээн дээрэ эд бараан ехэ багаараа, шанарайнгаа талаар илгагдан бэшэгдэдэг. Магазин соо ходо ариг сэбэр байхаһаа гадна, эд бараан эмхи гуримтайгаар, зохидоор табяатай юм. Тиимэһээ хэрэгтэй бараагаа шэлэн олоходо удаан саг гаргалтагүй.

Худалдаа наймаа һайнаар эмхидхэжэ шадаһанайнгаа ашаар нүхэр Д. Ц. Итыгилова нэгэдэхи кварталайнгаа даалгабариие үлүүлэн дүүргээ. Еланай магазинда үнгэрһэн жэлэй эд бараанай эрьесын түсэб 120 процентээр, ажалшадые кооперациин гэшүүн болгохо түсэб 100 процентээр дүүргэгдэһэн юм. Эрхимээр ажалладаг Итыгилова наймаалагшадай дунда дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ түрүү зэргэдэ ябалсана.

Ж. Санжиев.

Нүүдэл наймаа эмхидхэхэ шухала

Аймагай колхозуудай олонхи малшад колхозойнгоо центрһээ хэдэн километр холо гол һаридагай боорёор, колхозойнгоо адуу малые харууһалжа байдаг. Тиимэһээ тэдэниие түрүүшын хэрэгсэлэй эд бараагаар саг соонь хангажа байха гээшэ шухалын шухала хэрэг гэжэ мэдээтэй. Малшадые хэр зэргэ эд бараагаар манай аймагай худалдаа наймаанай эмхи зургаанууд ханганаб гэхэдэ, һайн гэхын аргагүй.

Жэшээнь, Санагын сельподо хабаатай «Байкал» колхозой Думхалта, Оронгодой, Сэхит, Сонгино гэхэ мэтэ нютагуудта нүүдэл наймаан ойродоо эмхидхэгдэнэгүй. Цакирай сельподо хабаатай «Победа» колхозой Хасуурта, Самсал, Михайловскиин сельподо хабаатай Сталинай нэрэмжэтэ колхозой Омойхо-Шомойхо, Хуртагын эхин гэжэ нютагуудта малшадта түрүүшын хэрэглэлэй эд бараан тон хомороор наймаалагдана. Эдэ шалтагаануудһаа малшад хэрэгтэй зүйлнүүдээ абахын тула хэдэн километрын газарта байһан колхозой центртэхи магазинда ерэхэ баатай болодог.

Аймпотребсоюзай автолавка аймагай бүхы колхозуудые хүсэд хангажа шадаха аргагүй байна. Тиимэһээ хүдөөгэй сельпонууд өөһэдтөө хабаатай колхозуудай малшадай дунда нүүдэл наймаа саг үргэлжэ эмхидхэжэ, малшадые түрүүшын хэрэглэлэй эд бараагаар хангаха гэжэ оролдохо зэргэтэй.

Б. Шоёнов.

Закамен.

Арад зоной энхэ элүүрэй түлөө

...зонойнгоо энхэ элүүр бай...йноһоо Коммунистическэ пар...ветскэ правительство саг үр... оролдолго гаргадаг. Хүн зо... элүүрые хамгаалха хэрэг Совет...юзда жэл ерэхэ бүри һайжар...элгын, мүн үхибүүдэй эмхи ...анууд, медицинскэ хүдэлмэри... улам олошорно.

...ань Бурят-Монголдо элдэб ...барита үбшэнһөө боложо, үн... зон олоороо үхэдэг байгаа. ...эндэ хүн зоной элүүрые хам... хэрэг нилээд ехээр хүгжөө. ...сал 1957 ондо фельдшерско...ерскэ пунктнуудай тоо 21 эмхи ...анаар нэмээ, олон больница, ...удые эмнэхэ зургаан нээгдээ, ...эй яслинуудтахи һуури, боль..., санаторинуудай ороной тоо ... олон болоо.

...ондо жэлдэ бүхы районно ...ицануудта рентгено-кабине... клинико-диагностическа лабо...ринууд байгуулагдажа дүүрээ. ... 1958 ондо хүн зониие эмнэхэ ... 112431 мянган түхэриг гү, ...957 онойхидо орходоо 7911 ... түхэригөөр ехэ мүнгэн һомо... юм.

...үлэй хоёр жэлэй туршада 165 ... тусхай дунда һургуулитай 483 ...инскэ хүдэлмэрилэгшэд рес...икадамнай нэмэжэ ерээ. Ажал... элүүрые хамгаалха хэрэгтэ ...ралтайгаар хандадаг, үүсхэл... шиидхэлшэ олон медицинскэ ...эрилэгшэ республикадамнай бии юм. Мүнөө манайда РСФСР-эй болон БМАССР-эй 110 габьяата врач хүдэлдэг. Городой нэгэдэхи больницын главна врач М. Ф. Корягина, Тарбагатайн аймагай Ехэ-Куналейн участково больницын врач Д. Т. Кузменко һайнаар ажаллана. Тэдэнэр советско-партийна органуудай туһаламжаар эмнэлгын зургаануудай хүдэлмэри шадамар бэрхээр эмхидхэжэ, ажалшадай бэе махабадые һайжаруулха гэжэ оролдодог, үбшэнтэндэ тон анхаралтайгаар хандадаг байна. Тиимэһээ тэдэнэр зоной дунда хүндэтэй болонхой. Түнхэнэй аймагай Жэмһэгэй участково больницын залуу врач Н. Ю. Полянская, городой 2-дохи больницын главна врач Т. И. Красикова, Прибайкальска аймагай үхибүүдэй врач нүхэр Капустина, Кабанскын аймагай врач нүхэр Молокостова болон бусад һайнаар хүдэлдэг. Тэдэнэр үнэн зүрхэнһөө оролдожо ажаллана, үхибүүнэй үбдөөд ерэхэдэ, үбшэнгыень тэрэ дорон зүбөөр танижа, үбшэн үхибүүдые аргалхын тулада саг соонь хэмжээ абадаг байна.

Гэбэшье, эмнэлгын зургаануудта олон дутагдал, шиидхэгдээгүй асуудалнууд үшөөл байһаар. Элүүрые хамгаалгын министерство, нютагай партийна, советскэ органууд элдэб тахал үбшэниие һэргылхэ хүдэлмэри муугаар ябуулна, ариг сэбэр сахиха тушаа номнол зоной дунда үсөөн үнгэргэнэ, тиигээд нютаг нютагуудай бодото байдалые һайса шэнжэлжэ мэдэдэггүй, тэндэхи зондо бодото туһаламжа үзүүлдэггүй байна.

Поликлиникэ гээшэ үбшэнтэниие аргалха гол газар мүн. Теэд зарим медицинскэ хүдэлмэрилэгшэд поликлиникэдэ хүдэлхэдөө, үбшэнтэнэй хойноһоо муугаар харууһалдаг, тэдээндэ байра байдалыень һайнаар түхеэржэ үгэхэ гэжэ эрмэлзэдэггүй, үбшэниие һэргылхэ, мүн тэрэниие зүбөөр танидаг болохо, зүбөөр аргалха гэжэ оролдодоггүй байна.

Зарим аймаг, город, хүдэлмэришэнэй тосхонуудта эмнэлгын байшангууд ариг сэбэр сахиха эрилтэдэ таарадаггүй. Стационарнуудтань түхеэрэлгэ муу, тиихэдэ зарим эмнэлгын зургаануудта врачууд дуталдадаг.

Залуу мэргэжэлтэдэй байра байдал тушаа анхаралаа хандуулдаггүй, тэдээндэ хайша хэрэгээр хандадаг ушарнууд олон. Энэ шалтагаанһаа боложо, һүүлэй хоёр жэл соо республикаһаамнай олон врач гаража ошоо. Теэд врачууд ехээр дуталдадаг гэжэ хэндэшье эли ха юм. Энэ хэрэгтэ Элүүрые хамгаалгын министерствын, тэрээндэ хабаатай нютагай органуудай, хүдөөгэй советско-партийна органуудай һаналаа табидаггүй байһаниинь муу байна. Түнхэнэй аймгүйсэдкомой элүүрые хамгаалгын таһагые даагша байһан нүхэр Злочевский байра үгэхэбди гэжэ һаяхан ерэһэн залуу врач нүхэр Полянскаяда найдуулһан байгаа. Теэд энэ нүхэрэй хүдэлхэ газартаа ерэхэдэнь, ямаршье байра бэлэдхэгдээгүй байжа, тэрэ удаан саг соо больница соогоо байха баатай болоо һэн. Хоёр залуу врачта байра үгэхэбди гэжэ Кяхтын аймгүйсэдкомой түрүүлэгшэ нүхэр Зинченкын хэлэһээр жэл болоо. Теэд тэдэнэр поликлиникынгээ байшан соо эндэ тэндэнь хоножо байһаар зандаа.

Аймагай мэргэжэлтэд, МТС-тэ хүдэлдэг фельдшернүүд механизаторнуудай бэе махабадын хойноһоо харууһалжа, үбшэн һэргылжэ, тэдэнэй байра байдалые һайжаруулха хүдэлмэридэ баян дүй дүршэлтэй болонхой.

Мүнөө МТС-үүдэй хубилгагдажа, хүдөө ажахын олон мэргэжэлтэдэй колхоздо хүдэлдэг болоходонь, хүдөөгэй участково больницын, фельдшерскэ пунктнуудай хүдэлмэринь урда урданайхиһаа ехэ болохо байна. Тиимэһээ медицинскэ хүдэлмэрилэгшэд ажал хүдэлмэреэ шэнээр эмхидхэжэ, илангаяа таряа хуряалгын, үбһэнэй халуун хаһада үбшэ һэргылхэ, зоноор ариг сэбэр сахюулха хэрэгые һайнаар эмхидхэдэг болохо ёһотой.

Хүн зоной элүүрые хамгаалха хэрэгтэ санаторно-эпидемическэ албан ехэ үүргэтэй. Энэ албанай ашаар ариг сэбэр сахилгын хуулиин ямараар бэелүүлэгдэжэ байһанай хойноһоо хиналта табигдадаг байна. Медицинскэ хүдэлмэрилэгшэд үйлсэ гудамжые, хашаа хорёое ариг сэбэр байлгаха, хүн зоной хүдэлдэг газарые мүн лэ сэбэр байлгаха гэжэ оролдодог.

Мүнөө хабар боложо байхада, элүүрые хамгаалгын хүдэлмэрилэгшэд партийна, советскэ органуудай, бүхы олониитын туһаламжаар һуурин газарнуудые сэбэрлүүлхэ талаар ехэ хүдэлмэри үнгэргэхэ зэргэтэй. Ушарынь олон һуурин газарта ехэ муухай байдаг байна бшуу. Һуурин газарнуудта ургамал модо ехээр тариха, нүерөөн, таяраантай, тооһо болон гол горхо бузарлаха ябадалтай тэмсэхэ гэхэ мэтэ шухала хэмжээ-ябуулганууд муугаар бэелүүлэгдэнэ. Һайн бани, культурно-ажаһуудалай бусад эмхи зургаан колхозуудта тон үсөөнөөр баригдана.

Мэргэжэһэн оньһон аргаар зарим үбшэниие аргалха талаар республика дотор ехэ хүдэлмэри хэхэ хэрэгтэй. Уушханай ханяадые операци хэжэ аргалха, мүн элдэб хабдарые радиоактивна элшээр шаруулжа аргалха хэрэг ехээр нэбтэрүүлхэ ёһотойбди.

Совет хүнэй элүүрые хамгаалха гээшэ манай ниитэ хэрэг мүн. Хүн зоноо эмнэхэ хэрэгые саашадаа һайжаруулхын тулада республикын элүүрые хамгаалгын хүдэлмэрилэгшэдэй али болохоор оролдохо байһаниинь дамжаггүй.

И. ПРОЗОРОВ, КПСС-эй обкомой таһагые даагшын орлогшо.

Хүдөө ажахын мэргэжэлтэдэй үүргэ дээшэлүүлхэ

(Редакцида ерэһэн бэшэг)

Түрүүшүүлэй дүй дүршэлые олоной дунда үргэнөөр нэбтэрүүлхэ хэрэгтэ хүдөө ажахын мэргэжэлтэд ехэхэн үүргэ дүүргэхэ зэргэтэй.

Курумканай аймагай МТС, колхозуудта, 30-аад мэргэжэлтэд ажаллана. Тэдэнэй олонхинь оролдосотой һайн ажалаараа малай тоо толгой олошоруулхын, ашаг шэмыень дээшэлүүлхын тула нилээд оролдолго гаргана. Зооветеринарна институт дүүргэһэн агроном Б. Гармаев, зоотехник Д. Гомбоев болон бусад нүхэд ажалдаа үүсхэлтэйгээр хандадаг, шадабаритай эмхидхэгшэд байһанаа харуулаа. Тэдэнэр партийна организаци, колхозой правленитэй, мүн бүхы колхозникуудтай нягта барисаатайгаар ажаллажа, хүдөө ажахыда түрүү дүй дүршэл нэбтэрүүлхын түлөө хододоо оролдоно.

Гэхэтэй хамта, хүдөө ажахын зарим мэргэжэлтэд захяа, заабари үгөөд лэ эмхидхэлэй бодото ажал хэнэгүй. Жэшээлхэдэ, «Коммунизм», Калининай, Сталинай нэрэмжэтэ колхозуудта хүдэлмэрилдэг мэргэжэлтэд Г. Маслов, В. Сидоров, Д. Орбоева гэгшэд тоншье һулаар хүдэлнэ.

МТС-эй главна агроном А. Бухальцева, главна зоотехник К. М. Кузьмина, мүн бусадшье олон мэргэжэлтэд өөрынгөө ажалай болон түрүүшүүлэй дүй дүршэл тухай газетэдэшье бэшэдэггүй. Мүнөө эдэнэй үүргые дээшэлүүлхэ саг ерээ.

Д. Доржиев.

Галуута-нуурайхидай габшагай ажал

Донбассай суута шахтёр Николай Мамайн үүсхэлые Галуута-Нуурай нүүрһэшэд үргэнөөр дэмжэнхэй. Нүхэр Невзоровой хүтэлбэрилдэг 5-дахи шахтын коллектив эдэбхитэйгээр хүдэлмэрилжэ, республикынгаа совнархозой предприятинуудта түлишэ элбэгээр үгэнэ. Нүүрһэ малтаха долоон хоногойнгоо графигые холо үлүүлэн дүүргэнэ.

Тус шахтын хоёрдохи участогай шахтёрнууд тус бүридөө һарынгаа даалгабариһаа гадуур 1,5 тонно нүүрһэ малтаха гэһэн уялга абаһан байгаа. Участогай бригаданууд өөһэд хоорондоо мүрысэн хүдэлмэрилжэ, тэрэ уялгаяа үлүүлэн дүүргэнэ. Нүхэд Овчинников, Ложкин, Калашников гэгшэдэй бригадануудай нүүрһэшэд февраль һарада тус бүридөө даалгабариһаа гадуур 4 тонно хүрэтэр нүүрһэ малтаба. Шахтын нүүрһэшэд хамта дээрээ жэлэй эхинһээ ажалайнгаа бүтээсые 18 процентээр дээшэлүүлээ.

ШЭНЭ ЭКСКАВАТОР

Жэл ерэхэ бүри нүүрһэшэд бүтээсэ ехэтэй шэнэ техникээр хангагдана. Мүнөө эндэ нүүрһэ малталга, вагонуудта ашалга гүйсэд механизацилагданхай. Нүүрһэ малтадаг «Донбасс» гэжэ хэдэн комбайн хүдэлнэ.

Нүүрһэ газар дээрэһээ малтажа абалгада ехэ анхарал хандуулагдана. Һүүлэй үедэ табигдаһан табан экскаватор рудоуправлениин үгэдэг бүхы нүүрһэнэй 40 процентые малтана. Һаяхан асарагдаһан алхалдаг «ЭШ-4—40» маркын ехэ экскаватор үнгэрэгшэ неделидэ һабсаргагдажа дүүрэбэ. Энэ ехэ хүдэлмэри дүршэлтэй машинист Семен Шевченкын хүтэлбэри доро хахад һарын турша дотор дүүргэгдэбэ. Иимэ ехэ машинын зарим деталь 45 тонно хүрэтэр шэгнүүртэй, аяар 14 мотортой юм. Хабсаргалгын хүдэлмэриин дүүргэгдэбэшье һаань, ашаглалгада оруултар үшөө үдыхэн. Электротүхеэрэлгын ехэ хүдэлмэри хэхэ хэрэгтэй. Гэбэшье, хабсаргагшад энэ хүдэлмэри апрелиин 20 хүрэтэр дүүргэхээр шиидэнхэй.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: экскаватор хабсаргажа байһан нүхэр Шевченкын бригада.

Ф. Моринец.

Улаан тугаа бариһаар

Улаан одонойхидой үүсхэлые халуунаар дэмжэһэн Ториин аймагай Калининай нэрэмжэтэ колхозой хонишод энэ жэлдэ 100 эхэ хонин бүриһөө 140 хурьга абаха гэжэ шиидээ һэн.

Колхоз хонидоо гол түлэб үбэл хурьгалуулдаг. Мүнөө хамтадаа мянга шахуу хурьга абаад байна. Хурьгадынь кошарно-базова аргаар, гарза хоролтогүйгөөр түлжүүлэгдэжэ байнхай. Колхозой түрүү хонишод бүришье олон хурьга абаба. Жэшээнь, Дмитрий Иванович Будановай даадаг отара 446 хурьгатай болонхой. Тэрэшэлэн ахалагша хонишон Иосиф Андриянович Перевушинай отарада олон хурьган абтажа байна.

Калининай нэрэмжэтэ колхоз зундаа хонидоо олоор хэнзэлүүлжэ, мүн ноябрь, декабрь һарануудта хурьгадые олоор абажа, уялгаяа дүүргэхэ хүсэд аргатай.

Энэ колхоз олон хурьга абажа, бүрин бүтэнөөр харууһалжа байһанай түлөө партиин Ториин айкомой болон аймгүйсэдкомой дамжуулгын Улаан туг барижа байнхай.

Н. Цыбенов, манай корр.

ХИЛЫН СААНАҺАА

Япон. Токио... кио-гекидзё» ... соо «Ленинград... фони» гэжэ ... кинокартина ... дана.

ТАСС-эй фотохроника.

РНР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Киву Стойка Бирмэһээ КНР орохоёо мордобо

РАНГУН, мартын 31. (ТАСС). Румыниин Арадай Республикын Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Киву Стойка Бирмын правительствын уряалаар эндэ гурбан ... соо айлшалһанайнгаа һүүлээр ... тадай Арадай Республика ... мүнөөдэр Рангунһаа ниидэн ...

Үндэр наһатай, олондо хүндэтэй луговод

Хабарай нэгэ үдэр Хэжэнгын аймагайОрод тосхонһоо баруун урагшаа нэмжыгшэ үргэн ехэ нуга сабшалангай газараар ябаа һаа, тэндэхи газар уһалха канава, хобоонуудые заһан һэльбэжэ, һайрамай уһа хаажа, тогтоожо, хэрэгтэй тээшэнь тараан урадхуулжа ябаһан хүнгэн, хүхюун үбгэнии заабол харахат. Энэмнай Энгельсын нэрэмжэтэ колхозой эгээл аха заха, хүндэтэ гэшүүн — 80 наһанайнгаа жаргал эдлэжэ ябаһан Мунко Цыренович Цыренов гээшэ.

Энэ үбгэмнай түрэл нютагтаа ниитын ажалай эмхидхэгдэһэнһээ хойшо өөрынгөө үнэн шударгы ажалаар хамтын зөөри, баялигые арьбадхаха, хүгжөөхэ талаар сэгнэшэгүй ехэ хубитаяа оруулһан хүн байха. Мүнөөшье Мунко үбгэн үндэр наһатай болобошье, миин һууха дурагүй, колхоздоо нилээд ехэ туһатай ажал хүдэлмэри хэһээр. Мунко үбгэжөөл жэл бүри сабшалангай тусхай газарые даажа абаад, тэрэнээ һайнаар уһалжа, үтэгжүүлжэ, үбһэ ногооной үндэр баян ургаса абадаг юм. Үнгэрэгшэ жэлдэ даажа абаһан 150 гектар сабшалан дээрэһээ дунда зэргээр гектар бүриһөө 25—30 центнер эрхим шанартай үбһэ хуряагаа. Гадна, үбһэ хуряалгын халуун хаһа соо үбгэжөөл гэртээ һуужа шададаггүй, баһал залуушуулаар тэн үбһэ сабшажа, хуряажа ябахань харагдадаг һэн. Тиигэжэ нёдондо жэлдэ хэдэхэн үдэрэй туршада 150 центнер үбһэ өөрөө сабшажа, хуряажа, колхоздоо тушаагаа. Энэ жэлдэ нүхэр Цыренов Боро-Хорой гэжэ газарта сабшалан тушаажа абаад, тэндээ наг шэбхэ гаргаад, һаянай һайрамай уһа тогтоожо байнхай.

Мунко Цыреновичын үхибүүдынь колхоздоо, тэрэшэлэн үнэн сэхээр ажалладаг юм.

А. Шулунов.

Комплексно бригаданууд эмхидхэгдээ

Иволгын аймагай Кировэй нэрэмжэтэ колхоздо комплексно хоёр бригада эмхидхэгдэбэ. Бригадирнуудаар колхозой ажахые һайн мэдэхэ түрүү колхознигууд томилогдоо. Колхозой агроном З. Р. Бальжинов нэгэ бригадыень дааха болоһон байна.

МТС-һээ худалдан абтаһан шэнэ техникэ бригадануудта тушаан үгтэбэ. Тиигэжэ бригада бүхэн 4 траткортай, мүн бусад зэр зэмсэгүүдтэй болобо.

Р. Лубсанов.

Апрель

(Байгаалиин байдалһаа)

Хабарай саг ерэжэ, урин дулаан үдэрнүүд эхилбэ. Үдэр ерэхэ бүри наран хурсаар игааха, хада майлын саһан хайлаха, гол горход мүльһэн хушалтаяа сэлижэ, миралзан урдаха сагынь дүтэлөө.

Апрельдэ һүниндөө хүйтэн байбашье, үдэрынь тэнюун дулаан болохо, тала дайда ногооржо, хорхой шумуулнууд хүлгэжэ эхилхэ байна. Улаан бургааһан гүлгэлхэ, уляангир, мойһон мододой гүлгэдүүд монсойлдохо. Набшаһаяа эбхэжэ үбэлжэһэн тэрэнги ягаан сэсэгээр һалбаран һагсайхань. Ногооной хүсэд ургаагүйшье һаа, тала дайда зэрэлгээтэн харагдаха.

Эртын ургын гаража эхилхэдэ, хада майлын үбэр тала сэнхир үнгөөр бүрхөөгдэхэ. Эгээл энэ үедэ республикымнай аймагуудта хабарай тарилгын хаһа эхилдэг байна.

Манай эндэ үбэлжэһэн бэгсэргэ, улаан залаата гэхэ мэтэ шубууд апрель һарада хойто зүг шэглэн, холын замда зоридог. Бүргэд, хайлгана үзэгдэхэ, нуур намагтай газарнуудаар нугаһан ерэжэ байрлаха.

Хүхэ сүгсэгын ерэһэнэй һүүлээр, апрелиин тэн багта гол горхоной мүльһэн ходорон унадаг. Эндэ нютагжаһан шубуу шонхорнууд сагай дулаархада уурхайлжа эхилхэ.

Үглөөнэй улаан наранаар булжамуур огторгойдо дэгдэн, аялга дуугаа дэлгээдэг болохонь. Һойр, хура шубуудай наадан эхилдэг байна.

Апрелиин эсэсээр галуунууд һүрэг һүрэгөөрөө ерэжэ, гол мүрэнүүдые зубшан, нуур намагуудые тойроҥ хонодог.

Зумбраа, тарбаган, жэрхэ гэхэ мэтэ амитад нүхэнһөө гараха, апрелиин хоёрдохи хахадта баабгайнууд эшээнһээ гаража эхилхэ. Тиин абаһаар эрэ баабгайнууд, удаань эмэ баабгайнуудынь хүбүүдээ дахуулан гарадаг байна.

Энэ үедэ Байгал далайн хаб загаһад нара игаахаяа мүльһэн дээрэ олоороо гаража эхилдэг. Тиимэһээ хаб загаһа агналга энэ үедэ эхилдэг юм.

Үдэр ерэхэ тудам дулааржа, майн эхеэр тала дайда ногооржо эхилдэг.

И. Котов.

СПОРТ

РСФСР-эй түрүү һууриин түлөө

Эхэнэр шатаршадай дунда РСФСР-эй түрүү һуури эзэлхын түлөө Эрхүүдэ болоһон мүрысөөн дүүрэбэ.

Энэ мүрысөөндэ манай республикын түлөөлэгшэд яһала һайнаар наадаа.

Һүүлшын 5 уулзалгада Гармаева һайнаар наадажа, Сироткина, Белобородова (Новосибирск), Антонович (Магадан), Бадмацыренова гэгшэдые шүүгээ, Айбиндертай (Тюмень) тэнсээ. Гармаева 12,5 очкотой болоод, Айбиндертай нэгэдэхи, хоёрдохи һууринуудые эзэлээ. Сироткина (Новосибирск), Петрова (Барнаул) тус тустаа 12 очкотой болоод, гурбадахи, дүрбэдэхи һуури эзэлээ. Люба Игумнова һүүлшын 5 уулзалгада партинуудаа алдажа, 11,5 очкотой болоо. Бадмацыренова (10 очкотой) 9-дэхи һуурида гараа.

Түрүүшын 4 һуури эзэлһэн шатаршад РСФСР-эй түрүү һууриин түлөө болохо финальна уулзалгада хабаадалсаха эрхэ олобо.

Н. Бадмаева.

ФУТБОЛ

Футболоор физкультура, спортын республиканска комитедэй шан абахын түлөө заншалта мүрысөөн эхилбэ. Хабарай мүрысөөндэ хамта 16 команда наадаха зуураа, 12-ынь Улан-Удын стадионуудта, 4-ниинь Городок городой стадион дээрэ мүрысэхэ байна.

Сэмбын фабрикын, ПВЗ-гэй «Локомотивай» команданууд мартын 30-да түмэрзамайхидай стадион дээрэ түрүүшынхеэ уулзаа. Шангаар тулалдаһанайнгаа удаа ПВЗ-гэй футболистнар 8:5 очкотойгоор нүгөөдэеэ шүүгээ.

Удаань транспортын спортсменүүд «Байкал» командатай наадаад, 0:2 тоотойгоор шүүгдэшоо.

ПВЗ-гэй «Локомотивайхид», «Труд» бүлгэмэй 2-дохи командатай мүрысөөд шүүгдээ.

Мүрысөөн үргэлжэлһөөр.

А. Игумнов.

Арабуудай Нэгэдэмэл Республикын мэдээсэлэй управлениин генеральна директорэй мэдүүлгэ

КАИР, мартын 31. (ТАСС). Арабуудай Нэгэдэмэл Республикын мэдээсэлэй управлениин генеральна директор Саад Афра МЕН агентствын корреспондентдэ иигэжэ мэдүүлээ. «Сириин районой хилэ шадар мартын 24-һөө 27 хүрэтэр Израилиин эзэрхэг түримхэй хорото ааша гаргаһан» тухай ното Арабуудай Нэгэдэмэл Республика ООН-эй генеральна секретарьта мартын 29-дэ эльгээгээ. «Израилиин эзэрхэг түримхэй ааша гаргадаг байһанда» анхаралаа хандуулхынь тулада ООН-эй гэшүүн гүрэнүүдтэ энэ нотые тараажа үгэхэ тухай эрилтэ хэгдэһэн байна.

Дурсагдаһан үе соо Израилиин хэһэн эзэрхэг түримхэй хорото аашанууд ното соо дурсагданхай.

Эль-Хола гэжэ демилитаризованно зоноһоо зүүн тээшээ байдаг Гальбиния гэжэ тосхон шадар Израилиин зэбсэгтэ сэрэгүүд ара... дай газар дээрэ мартын 24-дэ ... ган ороо. Тиигэжэ Израилиин ... гүүдэй болон нютагай зоной ... рондо тулалдаан болоо. Б... даан 3 час соо үргэлжэлөө ... Саад Афра мэдээсээ.

Мартын 25, 26-да Эль-Хо... зүүн тээгүүр Израилиин зүгһөө ... хяад хорото ааша гаргагдаа.

Мартын 26-да Израилиин ... Тевириадска нуурай зүүн ... ойртожо ерээд, арабуудай ... руу буудаһан байна.

Израилиин зүгһөө нэгэтэ ... зорюутаар хэгдэжэ байһан ... рото аашанууд Израилиин ... түримхэй һанаашалга гар... байһыень элеэр гэршэлхэһээ ... дурсагдаһан райондохи ам... тайбан байдалда аюул тохёо... жа болохо байна гэжэ мэдүү... гээ түгэсхэлдэ Саад Афра ...

Индонезиин профсоюзуудай түбэй федерациин мэдүүлгэ

ПЕКИН, мартын 31. (ТАСС). Синьхуа агентствын Джакартаһаа мэдээсэһэнэй ёһоор, Индонезиин профсоюзуудай түбэй федерациин Центральна Комитет мэдүүлгэ толилоо. Бусад оронуудай, тэрэ тоодо Индонезиин дотоодын хэрэгүүдтэ хамааран оролсоһонойнь түлөө СЕАТО бүлэгые буруушаахыень Индонезиин хүдэлмэришэд энэ мэдүүлгэ соо уряалагдаһан байна.

Индонезидэ байгуулагдаһан чанкайшистска эмхинүүдые хорихо хэмжээнүүдые дары абахыень Центральна Комитет Индонезиин ... вительствые уряална. Гүрэнэй ... лон арадай аюулгүй байдал ... хын тулада иимэ хэмжээ аба... хала гэжэ хэлэгдэнэ. Амер... Холбоото Штадуудай туһалам... чанкайшистска үзэл баримта... этэгээдүүд ороной олон орга... цинуудта, соёл культурын ... экономическа эмхи зургаану... шурган ороод, ороной ажа... һүйдхэхэ хэрэгтэнь үймөөшэд... һална гэжэ мэдүүлгэ соо заа...

США-гэй гүрэнэй департаментын мэдүүлгэ

ВАШИНГТОН, мартын 31. (ТАСС). СССР-эй Верховно Соведэй тогтоол тухай мэдээсэлнүүдэй абтан сасуу США-гэй гүрэнэй департамент дэлгэрэнгы мэдүүлгэ толилоо. СССР-эй Верховно Соведэй энэ тогтоолой угаа ехэ удхашанартай байһые балартуулха гэһэн һэдэлгэ энэ мэдүүлгэ соонь хэгдэһэн байна.

Ядерна зэбсэг туршажа үзэлгые нэгэ талаһаа болюулха тухай Советскэ Союзай шиидхэбэридэ ... харюу үгэхэһөө хулжаха зу... США хадаа буу зэбсэг хура... хүсэдэг юм гэһэн хэбэртэйгээ... руулхые гүрэнэй департамент ... доно.

Тиихэтэй хамта, ядерна зэ... туршажа үзэлгые болюулха ... Советскэ Союзай шиидхэбэри... ринаар шэнжэлэн үзэгдэхэ» ... мэдүүлгэ соо хэлэгдэнэ.

Исландиин ажалшадай эрилтэ

РЕЙКЬЯВИК, мартын 31. (ТАСС). Исландиһаа Америкын сэрэгүүдые гаргаха тухай альтингын (парламентын) тогтоол баталан абаһан үдэрһөө хойшо хоёр жэл гүйсэһэнтэй дашарамдуулагдан Рейкьявигтэ ажалшадай митинг болоо. Сэрэгэй база тухай США-тэй баталһан хэлсээгээ болюулха тухай 1956 ... мартын 28-да альтингын ба... абаһан шиидхэбэриие дүүрг... болгохыень Исландиин прави... ствода эрилтэ хэһэн тогтоол ... тингдэ хабаадагшад нэгэн ду... баталан абаа.

Үймөөшэдтэ США-гэй үзүүлдэг туһаламжые Индонезиин арад буруушаана

ДЖАКАРТА, мартын 31. (ТАСС). Индонезиин дотоодын хэрэгүүдтэ США-гэй, СЕАТО бүлэгэй хамааран оролсожо байһые эсэргүүсэн буруушаалга орон дотор хаа хаанагүй боложо байна.

Сурабайдахи студентнүүд хариин оронуудай зүгһөө хамааралсалгада эсэргүүсэхэ комитет байгуулаа. Суматрадахи үймөөшэдтэ США-гэй туһаламжа үзүүлжэ байһые буруушааһан резолюци США-һаа Джакартада байдаг посольстводо эльгээхэ гэжэ энэ комитет шии... Тайвань дээрэ шэбээлһэн чан... шистнуудаар дамжуулагдан ... мөөшэдтэ буу зэбсэг эльгээг... байна. Энээниень тус ком... угаа ехээр шоо үзэн буруушаа...

«США болон гоминданай ... үймөөшэдтэ туһаламжа үзүү... «СЕАТО бүлэгые тарааха!» ... бэшэгүүд городой гэр байрану... ханануудта бэшэгдэдэг болоо.

Редактор Ц. Ц. ЦИБУДЕЕВ.

Жаргалай түлхюур барюулба

...Уужам Үртөөгэй талада түбхинэһэн Хориин совхозой центр Үдэ тосхон. Энэ тосхоной зүг бүхэнһөө клубай байшан тээшэ хүнүүд олоороо субана. Эршэтэ ажалаа дүүргэмсэерээ хүдөө гүүртэ, хүршэ фермэнүүдһээ хурдан хүсэтэ хүлэгүүдэй табараа гаргаһан залуушуул хүнгэн машинатанһаашье гээгдэнгүй буужал байна. Эдэнэй хүхюу зугаатай хонгёохон хоолойн эгэшэг һайхан аялга үдэшын һонор агаар зэдэлгэн, алар холуур сууряатана.

Харгыда ябаһан хүнэй харахада «суглаан хуралл, наадан зугаа болоол юм гээбы даа» гэжэ эжэлүүдгүй һанахаар һэн. Тэдэ золтой хоёр нүхэдэй хуби заяае холбожо, жаргалта байдалыень зохёолсохоёо аймаг зон сугларжа байгаа гэжэ хэн аяншанай досоо ороод орхихо бэлэй...

Уданшьегүй уряалта зоной сугларжа, золтой хоёроо амаршалха хэлсээтэ саг тулажа ерэбэ. Часай стрелкын найманда хүрэхэтэй адли клубай фойе соо хүгжэмтэ хатар наадан, газетэ, журнал уншалган, биллиард сохилгон гансата замхашаба. Совхозой комсомолой эхин организациин секретарь, инженер Борис Александрович Кузмин дүүрэн хүндэтэй столдо сугларагшадые хүндэшэ заншалаар урижа, золтой хоёрой хуби заяа холбохо хурим түрые нээбэ.

—Үнэр баян Агын эльдин талада түрэһэн Клара Ракшаева, булга халюута Баргажан нютагай Роман Ламатханов хоёр үнгэрэгшэ жэлэй хабар Улан-Удын нэгэдэхи интернат-һургуулиие дүүргээд, бусад нүхэдтээ хамта манай совхоздо ажаллахаар ерээ һэн. Тэрэ гэһээр жэл болохоёо байна. Теэд энэ үе соо ажалай дүршэл оложо, совхозоймнай эрхим хонишод болонхой. Ленинскэ комсомолоор хүмүүжүүлэгдэһэн эдэ хоёр нүхэднай манай Хориин нютагта хуби заяагаа холбожо байна...,— гээд совхозой бүхы комсомол-залуушуулай зүгһөө сэдьхэлһээ гараһан халуун үгэнүүдээр залуу хонишодоо амаршалаад, нүхэр Кузьмин сугларһан айлшадайнгаа сэсэн юрөөлөө, мэргэн захяагаа хэлэхыень хүсэбэ.

Удаань айлшадай нэгэн — Үдын сомоной зүблэлэй түрүүлэгшэ Дашадондок Санжиевич Лодойбалов эдир залуу наһанайнгаа эршэ зориг дунда хуби заяагаа холбоһоной гэршэ болгон тэбхэрхэн үнэмшэлгэ баглаа сэсэгтэйгээр барюулжа, юрөөл табин амаршалба. Эгээл энэ үедэнь хүгжэм наадажа, хүн бүхэнэй шарайда баярай тэмдэг үзэгдэнэ.

—...Эндэһээ эхилээд эмгэн буурал эжы, баабай болотороо энхэ дорюун зандаа ябажа, зол жаргал эдлэгты. Аймаг зондоо хүндэтэй, суутай ябахыстнай хүсэнэб,— гээд түрүүлэгшын юрөөлөө дүүргэхэдэ:

— Юрөөлөөртнай болохо...,—гээд Клара, Роман хоёр үнэмшэлгээ хүндын ёһоор хүлеэн абаба.

Удаа дараалан үетэн нүхэдынь олоороо үнэтэ бэлэгүүдээ барюулжа байгаад, хоёр нүхэдөө халуунаар амаршалжа, ажабайдалай харгыда арюун һайхан, амар жаргалтай ябахыень хүсэнэ.

— Фермынгээ эгээн залуу хоёр нүхэдэй хуби заяае холбохомнай, хурим түрэдэмнай ерыт гэжэ урихадань, бидэнэр ехэ һайшаан дэмжээ һэмди. Тиигэжэ эдэ хоёр түрүү хонишодойнгоо хурим түрые комсомол ёһоор тэмдэглэжэ байһамнай ехэл һайшаалтай, залуушуулаймнай үнэтэ үүсхэл гээшэ. Энээниие саашадаашье дэмжэхэбди,—гэжэ дүрбэдэхи фермые эрхилэгшэ Илья Бутунаевич Афанасьев хэлээд, совхозоймнай үнэр баян бүлэдэ нэмэһэн шэнэ залуу бүлэдэ жаргалай түлхюур барюулхыемнай зүбшөөгыт,—гэжэ залуу айлай һууха шэнэ гэрэй түлхюур барюулаад,— худэр модон сэргыстнай хүлэгэй жолоо элээг, байшан гэрэйтнай богоһые баабайн үринэр элээг,—гээд юрөөхэдэнь, булта айлшад альга ташан хүхибэ.

(Комсомол хуримһаа)

Жаргалай түлхюур барюулһан байшан гэр соонь совхозой фермэнүүдэй комсомол-залуушуулай, мүн совхозой управлениин комсомольско болон профсоюзна организацинуудай бэлэглэһэн шифоньер, комод, зөөлэн стулнууд бусад хэрэгсэлнүүд булта бии. Мүн һайхан хушалта нэмэргэтэй, гүйсэд түхеэрэгдэһэн ялагар гоё ороншье бии.

Түрын нааданай түлэг хүхинэжэ байха үедэ залуу айлай үетэн нүхэдэйнь нэгэн:

— Улан-Удэһээ телеграмма ерээ,—гээд бүгэдэндэ уншаад, залуу айлда барюулба. Энэнь һургажа, хүмүүжүүлжэ табиһан интернат-һургуулиин багшанарһаа ерэһэн амаршалга байгаа.

Эдир залуу хоёрой хуби заяагаа нэгэдүүлһэнэй зугаа найр орой болотор үргэлжэлөө.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Роман Ламатханов Клара Ракшаева хоёр ажалдаа байна.

Ц. Дандаров, манай корр.

Адрес редакции: г. Улан-Удэ ул. Ленина 26. Телефоны редакции: редактора 46-32. зам. редактора—32-74. отв. секретаря — 27-37, отделов: партийной жизни и экономики — 47-59. пропаганды и местной информации —35... культуры и быта — 34-05, писем трудящихся и переводов — 24-74, корректорская — 32-67, бухгалтерия —37-32. Для междугородных переговоров — 16.

Н 00697. Типография Министерства культуры Бурят-Монгольской АССР. Зак. № ...